

LUND UNIVERSITY

Idrott och psykosocialt arbete

En studie av ett handbollslag under säsongen 1983-1984

Hansson, Kjell

1985

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hansson, K. (1985). *Idrott och psykosocialt arbete: En studie av ett handbollslag under säsongen 1983-1984*. (Meddelanden från Socialhögskolan; Vol. 1985, Nr. 1), (Research Reports in Social Work; Vol. 1985, Nr. 1). Socialhögskolan, Lunds universitet.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

B

MEDDELANDET FRÅN SOCIALHÖG- SKOLAN

1985:1

KJELL HANSSON

IDROTT OCH PSYKOSOCIALT ARBETE

En studie av ett handbollslag under säsongen 1983--1984

I projektet:

Per Davidsson

Kjell Hansson

Lennart Karlsson

Lunds universitet

Socialhögskolan
Bcx 23
221 00 LUND
046-10 70 00

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	1
INLEDNING	2
TEORETISK BAKGRUND	3
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	5
Deltagande observation	6
Gruppdynamiska arbetet	6
Beskrivning av skalorna	6
"Klimatet"	8
"Stämning"	8
"Laget"	9
"Tränare"	9
Analys av skalorna	9
"Klimatet"	9
"Stämning", "Laget" och "Tränare"	12
RESULTAT	13
BESKRIVNING AV UTVECKLINGEN	14
RESULTAT AV SKALORNA	22
"Klimatet"	22
"Stämning", "Laget" och "Tränare"	27
ANALYS AV MATCHRESULTATEN	29
TANKAR RING SOCIOMETRISKA UNDERSÖKNINGEN	31
SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	32
LITTERATURLISTA	37
Bilagor 1-11	

FÖRORD

För att kunna genomföra ett projekt som detta krävs att många bredvilligt lämnar sitt stöd och bidrag till dess genomförande. Jag kan med glädje konstatera att så också varit fallet. Först och främst vill jag tacka de damer som ingick i LUGI:s damlag säsongen 1983 - 1984. Jag vill också rikta ett varmt tack till lagledaren Karin Ekman, Flickor A:s tidigare tränare Ulf Rafstedt och Finn Radner. Lugi-handboll har visat sig intresserade och formellt stött projektet. Lugin och statistikern Jerker Ringström har hjälpt till med statistiska bearbetningar. Utan hans hjälp hade vi stått oss slätt.

Av olika skäl är det Kjell Hansson som ensam står som författare till denna skrift eftersom Per Davidsson och Lennart Karlsson under denna rapporteringstid varit upptagna med examensarbete. Under projektets gång har vi samtliga haft ansvar för projektet och bidragit till dess genomförande. Utan vårt gemensamma arbete hade inte projektet kunnat genomföras, speciellt då vi inte lyckats få några ekonomiska bidrag.

Slutligen ska Eric Olsson och Claes Edlund, som i redovisningens slutskede bidragit med genomläsning av preliminära manuskriptet, ha ett stort tack.

För redigering och utskrift, tack till Birgitta Borafia.

Mars 1985

Kjell

INLEDNING

Den idrottsforskning som hittills bedrivits i Sverige har framför allt berört den fysiologiska sidan av människan som idrottsutövare. Beteendevetenskaplig forskning har emellertid blivit allt mer uppmärksam. I Sverige har de senaste åren livligt diskuterats en rad olika teman kring idrott och idrottsutövning: Utslagning och utstötning inom idrotten, ledare och ledarfunktion, psykologiska faktorerens betydelse för idrottsprestationen m m (Zäll, 1982, 1984).

Vi har idag ca 47 000 föreningar och närmare 400 000 idrottsledare i landet (Sevelius, 1982) som inte bara har ett rent idrottsligt ansvar utan även ett psyko-socialt ansvar för många tusentals ungdomar. Det måste vara viktigt för idrottens utveckling att man inom forskning förskjuter tyngdpunkten från ensidig satsning på fysiologisk träningsuppläggning till en mer allmän syn på människan som även en psyko-social varelse. Många ledare saknar insikt om att den egna rollen och insatsen har betydelse för gruppen också ur ett socialt perspektiv. Träning och "tävling är ett resultat av sociala aktiviteter, som endast har det fysiologiska som grund". (Aggestedt, 1982). Vår utgångspunkt i detta projekt är att psykologiska och sociala insatser från idrottsledares sida inte bara är ett påtagligt stöd med konsekvenser utanför idrotten, utan dessa insatser leder också till bättre idrottsprestationer.

Med utgångspunkt från att idrott också är en psyko-social aktivitet är det därför av två skäl angeläget att det bedrivs sådan forskning i Sverige. Vi hoppas att vår studie framför allt ska bidra med kunskap om hur man kan tillämpa social-psykologiska metoder, utifrån en klart formulerad teoretisk ram, på ett idrottslag. Vi tror att genom att betrakta laget och ledarnas aktivitet utifrån ett psyko-socialt synsätt, samtidigt som vi sammankopplar detta med rent fysiska aktiviteter, kommer detta att öka förståelsen för hur olika dynamiska krafter påverkar laget och ledaren. Det är därför viktigt att utveckla metoder som i en förlängning kan komma ledare på alla nivåer till gagn.

Vårt projekt "IDROTT OCH PSYKOSOCIALT ARBETE" är ett försök att kombinera kvalificerad idrottsträning med psykosocialt arbete, grupparbete. Under hösten 1983 och våren 1984 har vi följt och på olika sätt deltagit i och arbetat med ett damlag i handboll. (Totalt ca 30 spelare i åldrarna 16 - 30 år.) Våra arbetsinsatser har skiftat från livliga supporters till aktiva deltagare i gruppdiskussioner och forskning.

Vårt mål med projektet har varit:

- att idrottsligt och socialt påverka ett lag så att de idrottsliga prestationerna blir bättre och sociala gemenskapen ökar
- att utveckla och tillämpa metoder för att fördjupa ett lags sammanhållning
- att utveckla metoder för att effektivt leda ett lag
- att pröva, konstruera och tillämpa olika metoder för dokumentation av ett lags förändringar såväl idrottsligt som socialt.

Sammanfattningsvis kan man beskriva målsättningen som tillämpning av och forskning på olika delar i "coaching". (Se t ex Fouss, Troppmann, 1981).

Denna rapport består av två delar som avslutas med en gemensam diskussion. Den första delen är ett försök till beskrivning hur vi arbetat och vad som hände under projektets gång. Den andra delen innehåller framför allt en diskussion av resultaten på de skalor som vi konstruerade och tillämpade i detta projekt. I praktiken påverkar de olika delarna varandra.

TEORETISK BAKGRUND

Alltsedan Western Electric studierna från slutet av 1920- och början av 1930-talen har man vetat att en grupps interna relationer påverkar dess produktivitet (Homans, 1950). Från idrotten har man ett otal exempel på hur god laganda kan leda och bära fram lag till prestationer som långt överskrider lagets normala kapacitet. Inom idrotten, med dess speciella situation, är emellertid forskningen sparsam om hur man skapar en god laganda. En rad utländska undersökningar har publicerats (se t ex Fouss, Troppmann, 1981) men i Sverige har det inte tidigare gjorts någon studie om hur man kan skapa en god laganda och sammanhållning i ett lag. De svenska undersökningar som gjorts är framför allt av explorativ karaktär, där man beskriver olika grupper av idrottsmän utefter vissa variabler, t ex personlighetsfaktorer (Stockfelt, 1970, Uneståhl, 1977). Dessa studier utgår inte från ett grupperspektiv.

Från grupp psykologin vet vi emellertid också att en och samma person presterar olika bra beroende på grupp klimatet (Hare, 1962, Railo, W.U.Å).

Av detta följer att det blir nödvändigt att utveckla en god laganda i ett lag om man önskar att individernas prestationer ska vara maximala. Från tidigare studier vet man t ex, att den sociala strukturen bl a inverkar på till vem och hur ofta man passar bollen (basketboll). (Klein m fl, 1970, Apitzsch, 1972.)

Minst passningar fick de spelare som var socialt isolerade. Gemensamt för dessa studier är att man visat på ett samband mellan social struktur och beteendet på idrottsarenan. Få (egentligen ingen) anger direkta metoder att ändra den sociala strukturen inom laget för att därigenom påverka lagets beteende idrottsligt. På gruppnivå är undersökningarna av deskriptiv karaktär och innehåller därför inga systematiska försök att påverka laget vare sig socialt eller prestationsmässigt.

Vårt projekt tar också sin utgångspunkt i en beskrivning, men syftar framför allt till en förändring av laget socialt och prestationsmässigt. Forskning har visat att gruppsammanhållningen ökar med antalet lagmedlemmar som har ömsesidiga positiva upplevelser. De metoder som nedan anges har därför syftet att ge möjlighet till positiva upplevelser av varandra och minska misstänksamhet och dylikt. Vidare vet man, att gruppsammanhållningen är störst om gruppen är eftertraktad, om medlemmarna upplever gruppens normer lika, har gemensamt mål och bestämda och kända roller i laget. (Newcomb, 1958, Klein m fl, 1970.)

De psykologiska metoder vi kommer att arbeta med kommer från gruppdynamik, organisationsteori, organisationsutveckling (OU), gruppbehandling och individualpsykologi (Hansson 1984).

Utifrån organisationsteorin hämtar vi kunskaper om hur en idrottsgruppsorganisation styr dess verksamhet. Härifrån hämtar vi också idéer om gruppens framtida organisation. (Av t ex spelarråd, tränargrupp, lagindelningar m m.) (Clark, 1972, Abrahamsson, 1975, Shein, 1968, Etzioni, 1970.)

Eftersom projektet skall syssla med en lagidrott tror vi att organisationsutveckling och dess metoder kan komma till nytta för att medvetandegöra laget om gruppens betydelse vid t ex matcher. Med dessa metoder hoppas vi kunna påverka laget mot större öppenhet och träning i att ta emot och ge varandra feed-back på ett konstruktivt och stödjande sätt (Bradford m fl, 1964, Blake, Mouton, 1976, Hasslebo m fl, 1973, Moxnes, 1981, Rohlin ed, 1974; French, Bell, 1973, Johnstad, 1979, Argyris, 1973).

Metoder och övningar för detta finns i denna litteratur men hämtas också från gruppdynamik (t ex Wylkoff, 1980, Antons, 1979, Lipschütz, 1976, Fogelberg, 1976). Dessa gruppdynamiska metoder fokuserar ofta på temata som samarbete, konkurrens, feed-back, beslut, normer, ledarbeteende m m. Från gruppdynamiken kan vi hämta mer eller mindre strukturerade övningar som anknyter till något av laget upplevt problem eller svårighet. Dessa kan utnyttjas till att åstadkomma en bättre laganda med större sammanhållning i gruppen.

En annan kunskapskälla som vi kommer att utnyttja är teorier för gruppbehandling. En viktig faktor därvidlag är gruppens sammanhållning. Flera studier visar att just detta är avgörande för om gruppen och arbetet i den får avsedda positiva effekter. (Yalom, 1975, Douglas, 1979, Heap, 1975, Rogers, 1974, Lippit, R & White, 1958, Saretsky, 1977, Durkin, 1981, Shapiro, 1978.)

Minst lika viktig som laget är dess ledare. En mängd undersökningar visar att ledare och ledningsform har mycket stor inverkan på laget och lagandan. Från grupp psykologin vet man att olika typer av ledarskap, t ex demokratisk, auktoritär respektive låt-gå ledare, styr gruppen på olika sätt som medför olika grupp klimat och därmed också olika prestationer (Hare, 1962, Heap, 1975, Sjölund, 1974). Idrottsforskningen har visat att ledarna är viktiga för idrottsmännens prestationer. En stor del av projektet kommer att syssla med ledningsformer och metoder för ledning vid olika aktiviteter som träning, matchförberedelser, matcher, matchanalyser m m. (Fouss, Troppmann, 1981, Railo, W, 1972, Stockfelt, 1970.) Vi hoppas kunna tillämpa olika metoder som kan bli till nytta för ledarutveckling i framtiden. Även här kan vi hämta kunskap från organisationsutveckling, grupp terapi och gruppdynamik (Yalom, 1975, Shapiro, 1978, Saretsky, 1977, Rohlin, 1974 m fl).

Vi kommer att, förutom arbete på grupp- och ledarnivå, försöka bistå de enskilda lagmedlemmarna individuellt genom olika individual-psykologiska metoder. Vi har här tänkt oss framför allt enskild mental träning genom självhypnos (Uneståhl, 1982) och olika metoder av "Neuro-linguistic programming" (Dilts m fl, 1980, Bandler & Grinder, 1981, 1982, Langton, 1980).

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Projektet tog sin start våren 1983 med förberedelser och planering. Vi beslöt att genomföra olika delar som kan beskrivas som deltagande observation dvs att vi som forskare skulle följa laget så nära som möjligt under säsongen. Dessa observationer skulle vi dokumentera genom dagboksanteckningar. En annan del av vårt arbete bestod i att påverka laget på olika sätt, bl a vid träningsläger och spelarmöten, genom att initiera diskussioner om problem som rörde laget som grupp. Under denna rubrik kan också nämnas att vi videoinspelade vissa matcher som laget sedan kunde studera och utnyttja för analys och diskussion.

En tredje del av projektet kan betraktas som hårddatabaserad. Vi konstruerade olika skalor för att försöka mäta eventuella förändringar i laget.

Deltagande observationen

Denna del av undersökningen genomfördes genom att vi, författaren och Lennart, försökte vara med på samtliga aktiviteter som laget hade tillsammans. Ibland var vi båda, ibland endast den ena av oss. Sålunda var vi i princip med, åtminstone en stund, på nästan varje träning och varje match. Som nämndes ovan, var det meningen att vi skulle föra dagboksanteckningar över alla de gånger vi varit med laget. Emellertid blev detta arbete endast sporadiskt genomfört av olika anledningar. Vi förde dock så mycket anteckningar att vi kunde ge en bild av vad som skedde under säsongen (se senare avsnitt). En speciell tillgång, men också svårighet, var att i forskargruppen ingick även tränaren. Tillgången har varit att vi som skulle stå för forskningen hela tiden kände tränarens stöd och att han hela tiden varit intresserad av vad vi tyckte och vad vi hade sett. Han har alltid varit lyhörd för våra synpunkter och kunnat tillämpa dem på laget. Svårigheten har varit att vi inte så klart har kunnat titta på relationen mellan tränaren och laget, eftersom vi så nära arbetat tillsammans med tränaren.

Gruppdynamiska arbetet

Med detta menar vi det arbete som syftade till att skapa så god laganda som möjligt genom gruppdynamiskt arbete. Dessa insatser ägde rum vid träningslägren och vid de olika spelarmötena. De metoder vi tillämpat kommer vi att närmare gå in på i resultatredovisningen. Metoderna grundar sig på teorier som vi nämnt i den teoretiska bakgrunden. Detta arbete har oftast letts av Lennart och författaren.

Beskrivning av skalorna

Den skaltekniska delen av undersökningen genomfördes genom att vi lät laget fylla i skalorna ett antal gånger (9 gånger).

Skattning 1   Upptaktsmöte
23/3 1983

Vid detta möte, som var den första gång vi konfronterades med laget, lät vi damerna fylla i formulären utifrån sin tidigare lagtillhörighet, vilket framgår av redovisningen.

Skattning 2   Träningsläger i Danmark
29/5 1983

Vid träningslägrets slut genomfördes skattning 2.

Skattning 3 LUGI - H 78
9/10 1983

Skattning 4 LUGI - Skurup
4/11 1983

Skattningen skedde som vanligt innan matchen.

Skattning 5 LUGI - Mörrum
27/11 1983

Detta är sista matchen innan serien "vänder".

Skattning 6 Mörrum - LUGI
8/12 1983

Skattning 7 Skurup - LUGI
19/1 1984

Skattning 8 H 78 - LUGI
26/2 1984

Näst sista matchen i serien. Härmed skulle våra mätningar egentligen vara klara, men eftersom laget gick till kvalificering för div 1 beslöt vi att göra ytterligare en.

Skattning 9 Kval Sävsjö - LUGI
19/3 1984

Detta var den tredje kvalificeringsmatchen av 6 st.

Skattningar som skedde i samband med matcher genomfördes strax före den match som skulle spelas. Skattningarna genomfördes av samtliga spelare samtidigt. Vi lät också tränare och lagledare fylla i formulären, men dessa har vi inte använt oss av i resultatredovisningen.

Efter de matcher som föregicks av skattningar hade vi spelarmöten. Matcherna videoinspelades också. Seriematcherna valdes så att de skulle ha en viss spridning under serien. Vi valde möten mot samma lag på respektive seriehalva för att vi eventuellt skulle kunna jämföra matcherna med varandra. I våra ursprungliga planer ingick att vi skulle göra en gruppdynamisk och spelmässig analys av de videofilmer som vi samlat på oss. Denna del av forskningen ingår inte i rapporten.

I projektet har utnyttjats fyra olika enkäter. Utgångspunkten för konstruktionen var att de instrument vi behövde skulle vara lätta att administrera och inte ta för lång tid att fylla i. Dessutom skulle dom kunna utnyttjas flera gånger för att vi skulle spåra förändringar under säsongen.

1 "Klimatet"

Överskriften och instruktionen till denna skala lyder: "HUR TYCKER DU KLIMATET - STÄMNINGEN OCH SAMSPELET I LAGET/GRUPPEN ÄR? "

Vi kommer att kalla denna skala "klimatet". Formuläret består av 85 adjektiv som uttrycker olika stämningar, klimat eller upplevelser som man kan ha i ett lag eller en grupp (se bilaga 1). Ifyllandet av formuläret sker individuellt genom att man får stryka under de ord som man tycker bäst speglar den aktuella stämningen. Man får stryka under ett fritt antal ord. Detta formulär analyseras och beskrivs mer ingående i annan rapport (Olsson, Hansson 1985).

Skalorna 2 - 4 är samtliga s k semantiska differentier eller Osgoodskalor. Vi valde att göra så likartade skalor som möjligt för att underlätta ifyllandet. Denna typ av skalor är lämplig för att mäta olika begrepp med samma typ av skalkonstruktion.

Gemensamt för dessa skalor är att de består av motsatspar av adjektiv. (Osgood m fl, 1957.) Man har funnit att bakomliggande faktorer är ofta två eller tre av "Värdering", "Kraft" eller "Aktivitet". Faktorn Värdering (Evaluation) innebär att man försöker mäta personernas värderingar av t ex stämningen i gruppen. Här genom motsatspar som: Bra - Dålig, Behagligt - Obehagligt, Vacker - Ful, m m.

De studier som gjorts visar att denna faktor är dominerande (svarar för den största variansen). (Osgood 1962.)

Den andra faktor som finns är Styrka - Kraft (Potency). Denna faktor utgörs av adjektivpar som: Stark - Svag, Hård - Mjuk, Tjock - Smal, Tung - Lätt.

Den tredje faktorn tycks ofta vara Aktivitet (Activity) och kännetecknas av ordpar som: Varm - Kall, Aktiv - Passiv, Spänd - Avslappnad, osv.

Allmänt kan sägas att de olika faktorerna ofta korrelerar positivt med varandra och då framför allt korrelerar de två sist nämnda med den första "Evaluation". (Nunnaly, 1967, Kerlinger, 1967, Swedner, 1961.)

2 "Stämning"

Detta formulär har som ingress "HUR TYCKER DU STÄMNINGEN (klimatet, atmosfären o dyl) I LAGET/GRUPPEN ÄR?"

Skalan är en s k Osgood-skala bestående av 20 motsatspar. Varje motsatspar utgör en skattningsgrund och är indelat i 7 skalsteg (se bilaga 2). Skalan innehåller ordpar som vid en ytlig betraktelse skulle tillhöra samtliga tre faktorer. När vi konstruerade denna skala tänkte vi på olika klimat och stämningar som kan förekomma i grupper. Vi valde då först typiska ordpar enligt de tre faktorerna samt tillade ordpar som kunde vara typiska för gruppklimat.

3 "Laget" .....

Instruktionen för skala lyder: "HUR UPPLIVER DU LAGET? SÄTT ETT KRYSS DÄR DU TYCKER!"

Denna skala är också av Osgood-typ och innehåller 14 item. De olika itemen speglar diverse aspekter av lagets funktion: sätt att fungera och olika färdigheter i laget (se bilaga 3). Eftersom vi inte hittat något liknande har skalan konstruerats på "fri hand".

4 "Tränare" .....

Instruktionen lyder: "HUR TYCKER DU DIN TRÄNARE ÄR? SÄTT ETT KRYSS DÄR DU TYCKER DIN BEDÖMNING ÄR!"

Den sista av våra skalor tar upp tränaren och hans stil. Vid konstruktionen av denna skala har vi utgått från olika ledarskaps/coaching egenskaper som visat sig viktiga i idrottssammanhang som t ex:

KAPACITET (Capacity) intelligens, verbal rörlighet, originalitet, bedömningsförmåga m m

FRAMGÅNG (Achievement) kunskap, sportslig framgång

ANSVAR (Responsibility) pålitlighet, initiativ, självförtroende

DELTAGANDE (Participation) aktivitet, samarbete, anpassning, humor

STATUS (Status) popularitet, position m m

(Fouss, Troppman, 1981)

Tillsammans konstruerades 21 item (se bilaga 4).

Analys av skalorna

1 "Klimatet" .....

Som nämndes i föregående avsnitt har denna skalan analyserats tidigare (Olsson, Hansson, 1985) varför vi här endast kort ska redovisa resultaten av denna analys. Vi har utnyttjat skalan på två sätt; dels har en enkel

frekvensredovisning gjorts genom att de 10 mest angivna orden vid varje mättillfälle studerats (tabell 1) dels har en faktoranalys genomförts (se bilaga 5). (Morrison 1976.)

Den faktoranalys som denna studie grundar sig på är genomförd med en rad olika grupper om totalt 173 individer. De grupper som ingick i faktoranalysen var olika typer av personalgrupper inom vårdsektorn, institutioner för socialt utslagna personer, terapigrupper samt olika grupper från Socialhögskolan, totalt 21 grupper, inklusive damlaget.

Vi genomförde dessutom en faktoranalys på bara damlaget men denna gav ett resultat som inte kunde användas, därför att vi tvingades stryka en stor del av itemen eftersom det var för få individer som använt just dessa adjektiv. I den stora faktoranalysen ströks de item som inte bejakats av minst 10 personer, vilket innebar att faktoranalysen genomförts med 50 item.

De adjektiv som vi låtit utgöra respektive faktor har bedömts enligt följande: ordet ska korrelera med respektive faktor med minst .50 och dessutom skilja sig från laddningar med minst .25. Så t ex har ordet "Bra" inte räknats till faktor I, då det här har en laddning med .50 samtidigt som det har en laddning med $-.29$ med faktor II och dessutom har en laddning med faktor IV med .26. Skillnaden i laddningar mellan ffa. faktor I och faktor II blir inte mer än .21, vilket innebär att ordet inte räknats till faktor I. Samma princip har tillämpats för övriga adjektiv.

Faktoranalysen resulterade i fem faktorer:

Faktor 1	Solidaritet
Faktor 2	Splittring
Faktor 3	Konflikthämning
Faktor 4	Struktur
Faktor 5	Negativitet

Faktor I - Solidaritet

Denna faktor är den som förklarar den största variansen i jämförelse med de andra faktorerna.

Faktor I utgörs av orden: lekfullt, kärleksfullt, tryggt, livligt, varmt, mjukt, spontant, harmoniskt, intimt, behagligt, vänligt, naturligt, solidariskt och berömande (totalt 15 ord).

Vi finner också höga korrelationer med orden: aktivt, kamrätligt, lätt, engagerat, tolerant m fl.

Vi har valt att kalla denna faktor SOLIDARITET eftersom vi tycker att den innehåller många ord som skulle kunna sammanfalla med beskrivningen på hur en solidarisk grupp fungerar (Richter, 1975). Man kan också tänka sig att denna faktor skulle kunna beskriva ett kreativt klimat (Ekvall, 1979). Gruppklimatet kan beskrivas som ett arbetsklimat där man ger varandra stöd och uppmuntran och där man vågar sig på nya saker och att improvisera. Denna faktor skulle troligen vara hög i grupper som nått stadiet där man kan arbeta bra tillsammans. I ett solidariskt gruppklimate kan de enskilda individerna kommunicera friare, vilket tillåter dem att bidra med sina resurser till laget. Sammanfattningsvis kan sägas att faktorn uttrycker ett positivt gruppklimate.

Faktor II - Splittring

Faktor II bildas av adjektiv: splittrat, jäktat, förvirrat, missnöjt, nedstämt, instabilt, och rörigt, andra adjektiv som spänt, osäkert, arbetsamt och meningsfullt (negativt) korrelerar också till viss del med denna faktor.

Den andra faktorn som utkristalliserades vid faktoranalysen kallar vi alltså SPLITTRING. Den kännetecknas av splittring och missnöje, instabilitet och förvirring m m. Gruppklimate som karakteriseras av detta innehåller ofta konkurrens, där individen går före gruppen, en konkurrens som innehåller en stor portion av maktkamp. Detta förekommer ofta i grupper som inte är överens om vilket mål man har eller där den inre strukturen är svag eller gruppen ostrukturerad. Alternativt kan det bero på ledarskapet i gruppen. Detta klimate uppträder ofta vid låt-gå ledarskap där ledaren inte tar sitt ledarskap på allvar eller inte vill utöva ett ledarskap som man åtagit sig eller blivit tilldelad. Man kan också tänka sig ett autokratiskt ledarskap där man utövar sin makt genom att söndra och härska.

Faktor III - Konflikthämning

Denna faktor kännetecknas av ord som: avvaktande, försiktigt, tryckt och spänt. Det är framför allt dessa ord som vi räknar till faktor III, men det finns flera som har hög laddning i denna faktor nämligen: osäkerhet, ängsligt, konstlat, opersonligt och känsligt. Denna faktor tolkar vi som att den uttrycker ängslan, eventuellt dold aggressivitet som tillsammans skulle tyda på konflikthämning, dvs att i gruppen finns konflikter som man inte vågar eller kan ta itu med. Ängestnivån i gruppen är för hög för att man skulle våga ta itu med eventuella konflikter. Man har svårt att vara öppna mot varandra och ge varandra öppen feedback. I grupper brukar

detta uppträda på ett ganska tidigt stadium av gruppens liv, men kan också uppträda i grupper där man inte vågar tala öppet med varandra.

Faktor IV - Struktur

Ord som höga laddningar i denna faktor är: förnuftighet, sakligt, ordnat, vilka vi låtit utgöra faktorn. Höga laddningar i denna faktor har också: opersonligt, hänsynsfullt, moget och vuxet. Klimatet kan karakteriseras som logiskt rationellt och till viss del känslolöst, där struktur och rationalitet överväger. Detta klimat uppträder ofta i grupper där man är mycket sakinriktade och målinriktade och inte tänker så mycket på mänskliga relationer. Det kan ibland vara så att man betar sig som om mänskliga relationer inte finns eller är viktiga för en grupps arbete.

Faktor V - Negativitet

Klandrande och kritiskt är de ord som utgör faktor V, men även andra ord korrelerar till viss del med denna faktor nämligen: aggressivt och slött. Sammantaget tycker vi att faktorn uttrycker negativitet, missnöje. Aktivt, konstlat, korrelerar också med denna faktor, men deras laddningar är större i andra faktorer. Förutom värdena på de enskilda faktorerna ger gruppens faktor profil intressant information, vilket vi kommer till i resultatredovisningen.

2 - 4 "Stämning", "Laget" och "Tränare"

Olika skalanalyser har också genomförts på dessa skalor. Precis som föregående skala har vi gjort faktoranalyser. Liksom i de tidigare rapporterade studierna fick vi fram tre faktorer i varje skala, men det visade sig att dessa korrelerade starkt med varandra och de olika itemen var relativt högt laddade i samtliga faktorer, varför de tydligen inte diskriminerade speciellt bra mellan dem, vilket också korrelationen mellan de olika faktorerna visade. Slutsatsen av detta var att skalan tydligen var relativt homogen, dvs att samtliga item mätte i princip samma sak. Vad de mäter ska vi återkomma till.

Resonemanget ovan ledde till att vi gjorde en homogenitetsanalys med s k Dp-värden (Swedner 1975, Likert 1932, Ekdahl 1953).

Dp-värden har beräknats genom att materialet delats in i kvartiler utifrån sammanlagda värdet på respektive skala. Därefter har medelvärdet på varje item beräknats för kvartil 1 och 4. Slutligen beräknades skillnaden mellan dessa värden för varje item. Positiva Dp-värden betyder att kvartil 4:s itemvärde är högre än kvartil 1:s. Om samtliga item har positiva Dp-värden menar man, att de något så när mäter samma sak som den totala skalan. Dp-värden utgör ett grovt men ändå ett visst mått på skalornas homogenitet.

Resultaten av dessa Dp-analyser visas i bilaga 6-8. För skala 2 "STÄMNING" har vi gjort två olika Dp-analyser.

Den ena Dp-analysen genomfördes på den första mätningen av damerna $n = 26$. Den andra analysen genomfördes i en större grupp $n = 84$. I denna senare analysen ingick damerna men dessutom ingick formulär från 10 andra grupper. Dessa grupper var olika personalgrupper inom socialvården, samtalsgrupp och sex olika litteraturgrupper från Socialhögskolan. Resultatet visar en hygglig homogenitet och inget item har negativt värde.

Skala 3 visar också hyggliga Dp-värden, samtliga positiva men i ett par fall ganska små.

Skala 4 "TRÄNARE" visar också positiva värden men i flesta fall små sådana. Skalan är ju fortfarande ganska oprövad och i vårt material bedöms tränaren genomgående positiv som innebär att de enskilda itemens medelvärde är starkt förskjutna åt det positiva hållet, vilket nödvändigtvis leder till att man inte kan få speciellt höga Dp-värden.

Totalt sett måste man bedöma samtliga skalor som fullt användbara i nuvarande skick, åtminstone om man utgår från dessa homogenitetsanalyser.

Vi har ovan beskrivit de olika delarna i tillvägagångssättet. Vår forskningsstrategiska utgångspunkt har varit aktionsforskning vilket vi beskriver närmare i en särskild rapport (Hansson 1984). Här ska endast nämnas att vi fortlöpande utnyttjar de resultat som erhållits av observationer och skattningar.

RESULTAT

Resultatredovisningen kommer i princip att innehålla två delar. En del, den första, kommer att utgöras av en mjukdata-beskrivning av utvecklingen av projektet och en allmän beskrivning av vad som diskuterades och gjordes under året. Denna del grundar sig på de deltagande observationerna och kan, om man vill, ses som en bakgrund till den senare redovisningen av skalorna. Den andra delen utgörs av resultatredovisningen av skalorna och ett försök till förklaring och diskussion av de resultat som vi kom fram till.

BESKRIVNING AV UTVECKLINGEN

Under denna rubrik ska vi försöka kort beskriva vad som har hänt under tiden projektet pågick. Redovisningen kommer att göras i kronologisk ordning.

Vi som startade projektet träffades första gången i en tentamenssituation på psykologutbildningen vid Institutionen för tillämpad psykologi, Lunds Universitet. Författaren tenderade där Per Davidsson och Lennart Karlsson på en bok om grupper (Yalom, se litteraturlistan). I en paus diskuterade Per och författaren det gemensamma intresset för idrott. Detta skedde under hösten 1982 och i början av våren 1983. Under våren 1983 blev Per Davidsson tillfrågad om han ville vara tränare för LUGI:s damlag under följande säsong. Pelle, med sin långa erfarenhet som allsvensk handbollsspelare, tyckte det lät som en intressant utmaning, men såg det också som en chans att genomföra en del av den projektplan som vi, lite löst, hade diskuterat tidigare. Pelle kontaktade författaren och sin kamrat Lennart för att diskutera möjligheterna att göra något gemensamt. Något som skulle inkludera kvalificerad handbollsträning, arbete med grupputveckling samt forskning på detta. Vi tyckte alla att ämnet var intressant och hade flera träffar där vi gemensamt diskuterade fram program och konstruerade olika mätinstrument.

Samtidigt hade vi informella diskussioner med lagets tidigare tränare, medlemmar från dåvarande damlaget och tränare från Flickor A. (Flickor A skulle slås samman med damlaget kommande säsong.)

23/3 - Upptaktsmöte

Vid detta spelarmöte träffade vi det sammanslagna laget för första gången. Avsikten med mötet var att vi skulle presentera våra projektplaner inför den kommande säsongen. Under förutsättning att laget köpte våra planer som helhet, skulle Pelle åtaga sig tränarjobbet. Vi försökte berätta om hur vi hade tänkt det hela (se projektplanen) men det blev inte så mycket diskussion. Många av spelarna var unga och ganska oerfarna vid sådana här samlade diskussioner, så det blev som vanligt några få som yttrade sig medan flertalet pratade mest med varandra. Det var nog inte heller så lätt att förstå vad vi menade med våra planer, eftersom dessa fortfarande var vaga och inte så klart utformade. Det här med psykologer är ju lite konstigt och misstänkt. Vi tyckte nog att denna misstänksamhet mötte oss ganska starkt.

Under mötet presenterade vi våra planer på regelbundna spelarmöten, ifyllande av formulär, video-filmning m m. Trots misstänksamheten accepterades våra förslag. En viktig diskussion var om damerna verkligen ville satsa för att bli ett bättre lag under kommande säsong. Detta krävde bl a träning tre

gångar i veckan under minst 1 1/2 timme varje gång. De flesta var beredda på denna satsning och Pelle, som tränare, blev nöjd och såg framåt med tillförsikt. En annan diskussionspunkt, som blev viktig senare, var att Pelle uttryckte farhågor för att han inte skulle kunna närvara vid samtliga träningstillfällen, utan trodde att han kom att missa ca en gång i veckan. Vid sådana tillfällen skulle han ordna en ersättare. Det visade sig att detta blev en av flickor A:s tidigare tränare.

Mötet avslutades med att vi informerade om att vi skulle intervjua damerna under våren om hur man hade haft det tidigare i laget och vad man hade för förhoppningar på den kommande säsongen. Därefter lät vi samtliga fylla i våra formulär utifrån den lagtillhörighet dom hade för närvarande. En del svårigheter fanns vid ifyllandet, men inte större än att vi kunde förklara hur vi hade tänkt oss det hela. Damerna tyckte inte heller det var odrägligt betungande.

Eftersom den totala truppen bestod av 25 - 30 spelare skulle man under den kommande säsongen ställa upp med ett A-lag, ett Farmer-lag samt delta i ordinarie flickor-jun serien. Denna uppdelning innebar också att en del av flickorna fick spela i två serier. Eftersom vi hade begränsade resurser kunde vi inte forskningsmässigt följa samtliga lag lika noga utan koncentrerade oss på A-laget. Detta kan naturligtvis diskuteras, eftersom samtliga ingår i gruppen. Vi kände oss nöjda med mötet även om vår konsultroll inte var särskilt tydlig eller starkt önskad av laget.

En anledning till att det blev aktuellt med vårt deltagande var att det under föregående säsong hade varit en hel del inre stridigheter och missämja i gamla damlaget. Vår avsikt har inte varit att försöka utreda orsakerna till dessa problem utan försöka inrikta oss på att lösa problemen i det nya laget och de problem som eventuellt uppstår här och nu. Därför har vi inte varit intresserade att närmare ta reda på orsakerna till dessa misshälligheter.

4 - 19/5 - Intervjuer med spelarna

Under denna tiden genomförde vi en intervju-undersökning av nästan samtliga spelare i truppen, totalt 22 personer. Intervjuerna spelades in på band för att sedan sammanställas (frågor och sammanställning, se bilaga 9-10). Vid intervjuerna gjordes också en sociometrisk undersökning (formulär se bilaga 11). Vår tanke var att genom intervjuerna lära känna de enskilda spelarna lite bättre samt att få en uppfattning om hur man ville ha träning och planering i fortsättningen. Den sammanställning som gjordes var endast en sam-

manställning av svaren, utan analys, eftersom vi tänkte dela ut den till spelarna för att få deras egna kommentarer till den. Sammanställningen lämnades ut till spelare och funktionärer före träningslägret i maj för att man där skulle kunna ta upp eventuella frågor och kommentarer. Tyvärr fick vi väldigt få synpunkter i efterhand.

27 - 29/5 - Träningsläger i Danmark

Syftet med detta träningslägret var att arbeta samman de två olika lagen, Damlaget och Flickor A, dels handbollsmässigt och dels gruppmässigt.

På träningslägret deltog lagets tränare och lagledare samt Flickor A:s båda tidigare tränare, Lennart samt författaren. Totalt 22 damer och sex funktionärer.

Träningslägret delades i två delar, nämligen handbollsträning och gruppdynamisk träning. Den gruppdynamiska träningen bestod av övningar, diskussioner och föreläsningar kring framför allt öppenhet och feed-back, (se teoridelen). Vi försökte anknyta dessa övningar till handbollen på olika sätt.

Träningslägret var ganska noga planerat med ett fastställt schema redan innan vi åkte. Jag tror att detta var en av anledningarna till att det fungerade så bra. Enligt vår uppfattning hade de flesta haft både roligt och ibland jobbigt såväl fysiskt som psykiskt. Det är inte helt enkelt att börja träna sig i öppenhet och feed-back.

12 - 14/8 - Träningsläger i Lund

Som samling inför den kommande säsongen hade vi ett träningsläger i Lund i början av hösten. Uppläggningsen var ungefär som vid träningslägret i Danmark, men av olika skäl blev det inte så mycket diskussion i grupp som vi planerat. Ett skäl till detta var att det var ett lite ryckigt besökt läger. Damerna kom och gick lite fram och tillbaka. Redan här var det också så att vi var tveksamma hur mycket vi vågade trycka på denna del av programmet. Frågan var hur mycket motstånd vågade vi möta och eventuellt ta itu med? Under lägret märkte vi en tilltagande oro över vilka som skulle bli uttagna till A-laget, man frågade hur uttagningen skulle gå till. En viss schism märktes mellan de "gamla" och de "unga". Diskussionerna handlade om att de unga tyckte att de äldre inte skulle hacka på dem eller behandla dem som småungar. De s k "unga" tycktes vara känsliga och alla synpunkter betraktades som kritik och inte som en hjälp. Detta problem diskuterades i mindre grupper, varvid en viss förståelse för problemet uppnåddes. Men detta

skedde precis i lägreets sista andetag och någon djupare bearbetning uppnåddes inte. Vi klarade inte att hålla kvar diskussionen. Detta var genomgående vid flera tillfällen, att det uppstod problem men vi lät bli att ta itu med dem. En anledning till detta var att vi, Lennart och författaren, på förhand, hade beslutat oss för att ha en tillbakadragen ställning och inte gå in för aktivt själva utan arbeta mera genom Pelle.

Spelarmöten under säsongen

Under säsongen hölls en rad spelarmöten med gruppdiskussioner men flera upptogs av att vi tittade på videoinspelningar av A-lagets matcher. Genomgående kan konstateras att det ofta var svårt med koncentrationen vid dessa videoanalyser, mycket diskussion mellan damerna och ibland intresse av annat än själva videon. Vi tyckte nog att detta problem blev mindre och mot slutet blev det mera allvar vid dessa möten. En viktig orsak till denna splittring var en svag och osäker ledning från oss vid mötena. Pelle var osäker på hur mycket ledning han skulle behöva ta och var också osäker på oss hur mycket ledning vi skulle ta på dessa möten.

Vid de tillfällen vi lyckades bäst med denna ledning och kom in på mera gruppdynamiska områden, var när vi för det första hade klara problem att ta itu med och dels hade förberett dessa möten och hade en klar struktur för mötet. Detta tycks självklart men trots det missade vi alltför ofta.

Utän att precisera tidpunkterna ska vi ta upp några av de problem som kom upp och diskuterades.

Vid ett av de första spelarmötena kom det upp missnöje med att man hade för många träningstillfällen och för lång tid vid varje tillfälle. Troligen hade vissa lagmedlemmar inte räknat med att en satsning på ett bättre lag också innebar så mycket mera träning. Man ska också komma ihåg att flera av spelarna är relativt unga och fortfarande går i grundskolan eller gymnasiet och att studierna tar lång tid och mycket kraft. Här diskuterades om hur man skulle prioritera skolan - arbete kontra handbollen. Diskussionen grundar sig på att det vid några tillfällen hade varit dålig närvaro på träningarna. Konflikten kan ses som ett utslag av missnöje, där vi bedömde det så, att det som togs upp verkligen var just det som var problemet. Eventuellt kan man se det som ett ledarproblem där ledaren/tränaren inte tillräckligt tryckt på att det är viktigt med träningen. Man kan också tänka sig att damerna inte har tillräcklig tillit och förtroende för tränaren. Det kan ju också vara så att damerna själva inte insett hur mycket arbete det innebar med träning tre gånger i veckan. En annan förklaring kan vara att vissa av damerna var säkra på att komma med i A-laget och vissa var säkra på att de inte skulle

platsa, vilket i båda fallen kan ha bidragit till att de inte var så intresserade av träning. Hur som helst tyder det på en bristande laganda och gruppgemenskap. Man skulle förvänta sig att stämningen i laget var på fallande och de missnöjesyttringar som visades skulle vara tecken på detta.

Vid ett annat spelarmöte under hösten tog man upp en diskussion om att tränaren inte var närvarande och att det ledde till att närvaron på träningarna var dålig. Det framkom att man inte hade fått klart för sig att tränaren redan från början hade sagt att han inte skulle kunna vara med vid samtliga träningar. Pelle omtalade detta dilemma redan vid starten men kanske inte helt klart utan i bisatser. Troligen var det inte detta som var det enda bekymret utan man var också irriterad över att tränaren inte alltid kom i tid. Denna diskussion kan betraktas ur olika synvinklar. Å ena sidan kan man se det som att damerna är väldigt beroende av tränaren, ledaren, dels kan man se det som en önskan om större och bättre struktur, ordning och fastare ledning. Dessa sakfrågor är i och för sig viktiga men är ytterligare ett tecken på att gruppen inte fungerar så bra och att stämningen är på nedåtgående.

En diskussion som återkom flera gånger under säsongen var att de spelare som var i Farmen kände sig undanskuffade och missgynnade. Dels på grund av att vi framför allt sysslade med A-laget dels på grund av att det var en del problem med Farmens lagledare. Efter hand blev det så att de spelare som var uttagna till A-laget var samma spelare under hela säsongen. Detta ledde till att truppen i princip blev delad i två ganska åtskilda lag med gemensamma träningstider. Troligen blev det då så att både planering och träning främst riktade sig till A-laget, varför damerna i Farmen både kände sig och var missgynnade. Så t ex vid spelarmöten analyserades ofta video-filmade matcher som A-laget hade spelat. Endast en gång filmade vi Farmen och diskuterade filmen vid ett spelarmöte. Den forskning som vi bedrev riktade sig ju också till A-laget. Detta problem diskuterades vid ett eller två spelarmöten.

Ett problem som handlade om Farmen var att det egentligen redan från starten var oklart vem som skulle vara lagledare för Farmen under säsongen. Inte förrän det gått ganska lång tid och serien stod för dörren, hade man hittat någon som ville vara lagledare. Som utomstående undrar man varför det ska behöva dröja så länge tills man har utsett någon som ville ta sig an laget. Dröjsmål av detta slag sprider naturligtvis oro i ett lag. Organisatoriska och administrativa problem påverkar ofta verksamheten, vilket borde innebära att man hade denna post klar på ett tidigt stadium - för allas bästa. Det kan ju inte heller vara lätt att med kort varsel hoppa in och vara lagledare.

Konsekvensen blev att man klagade på att den utsedda lagledaren inte tog tillräcklig del av laget och dess träning eller inte kontaktade tilltänkta spelare i god tid. Det fanns också vissa kommunikationsproblem mellan tränaren som först skulle ta ut spelarna till A-laget och Farmens lagledare som efter denna uttagning skulle ta ut Farmen-spelarna. Troligen bl a detta strul gjorde att Farmen fick byta lagledare mitt i seriespelet - vilket inte heller kan vara bra.

Senare under säsongen, efter det att en viktig spelare hade skadats, diskuterades att man inte fick lägga så stort tryck på henne (den skadade spelaren). Detta eftersom hon dels var skadad och dels kände sig allmänt tvingad till insatser som hon inte ville. Tränaren kritiserades för att ha tagit ut henne till match trots att hon var skadad.

En av de sista diskussionerna handlade om att tränaren hade tagit ut en spelare till kvalspel - en spelare som tidigare sagt sig inte vilja vara med. Att denna spelare hade tagits ut till kvalspel innebar ett hot mot andra som gärna ville vara med, varför en viss irritation uppstod.

Ovannämnda diskussioner ägde rum under spelarmöten under säsongen och i princip i den ordning som de här har nämnts. Vi är övertygade om att vi inte hade kunnat hålla diskussionerna på en vettig nivå om vi inte haft regelbundna spelarmöten som, åtminstone delvis, ägnats åt ovannämnda diskussioner på ett framgångsrikt sätt.

Händelser som påverkat laget och gruppklimatet

Under juluppehållet 83 - 84 hade man ett träningsläger i Lund som var intressant eftersom det var mycket dåligt besökt. Varför kom egentligen inte riktigt fram. Det kan snarast ses som ett dåligt tecken och borde föranlett mera ingående diskussioner.

Efter diverse diskussioner, förutom vid spelarmötena skedde viktiga diskussioner om träningen och dess upplägning, beslöts att man efter sista träningen på torsdagar skulle ha en stunds "feed-back". Att man skulle diskutera veckans träning eller andra angelägenheter som berörde laget. Dessa torsdagsmöten fungerade oftast bra. Feed-back-stunderna var viktiga för tränaren eftersom de gav möjlighet till en öppen diskussion med spelarna. Vi ser dessa möten som ett viktigt instrument för att tidigt förstå och påverka problem i laget.

En anledning till att mötena startades var att en spelare, mer eller mindre högljutt, protesterade mot tränaren för att han inte hade tränat en viss lag-

del tillräckligt utan bara haft målvaktsträning. Utbrott av detta slag är kanske inte så intressanta i sig, utan bör snarare ses som viktiga indikationer på att något är på gång i laget. Det är positivt att missnöje kan visas klart och rakt ut, så att de enskilda spelarna inte behöver visa sitt missnöje på annat sätt eller låta det gå ut över handbollsspelet eller andra personer.

En annan viktig händelse under säsongen var matchen mot Pandora den 15/1 1984. Inför denna match fanns en hel del oro i laget. Mitt under matchgenomgången i klubblokalen, före matchen, framkom det att man inte visste var man skulle spela. Den lokal som man tidigare hade fått information om visade sig vara upptagen av volleyboll. Hela Idrottshallen var fullpackad med andra spelare. Utan att någon i laget hade tillfrågats eller informerats hade detta skett. Dessutom hade man inte ordnat någon annan plan i stället för den nu upptagna. Man visste plötsligt inte om man skulle spela eller ej! Spelarna blev naturligtvis irriterade över denna, vad man tyckte, nonchalans som riktades mot dem. Efter flera turer kunde man dock uppbringa en lokal. Detta tack vare att ett annat Lugi-lag offrade sin match. Innan detta blev beslutat var laget prekärt med oro och missnöje. Inte förrän 10 minuter före matchstart blev planen klar. Problemet var att man var rädd att man hade förlorat på WO om man som hemmalag inte kunde ordna den lokal som utlovats. Under efterforskningarna var det ingen som visste hur det hela hade kunnat ske. Resultatet blev en dålig match med två spelare allvarligt skadade och målvakten utvisad. Naturligtvis kan man inte säga att strulet före matchen förorsakade att spelarna blev skadade under matchen, men troligen var det ett visst samband. Ett samband som vi inte kan bevisa utan får ifrågasätta. Organisatoriska missar av det här slaget borde inte förekomma och man undrar hur det kan ske, eftersom en lokal var inbokad. Sådana incidenter påverkar naturligtvis ett lag och dess laganda, varför det är viktigt att undvika missar av detta slag.

Strax efter julen hade vi något som vi kallade "skotträning". Detta gick till så att vi lät samtliga spelare skjuta på varje målvakt från olika positioner. Resultaten bokfördes och lämnades vid nästa träningstillfälle till damerna. Under flera träningar tyckte tränaren att spelarna hade dålig precision och koncentration på sina skott och ville att vi skulle hitta något sätt att visa detta för flickorna så att de, förhoppningsvis, förbättrade sina skott. Denna skotträning gjordes två gånger under våren och visade positivt resultat. Damerna gjorde flera mål vid det andra tillfället, möjligen kan det vara målvakterna som var sämre den andra gången. Dokumenteringen gjordes inte så mycket för träningens skull utan snarare för att vi hoppades att den skulle få damerna att skärpa sig. Eventuellt hade den effekt.

Senare under våren gjorde vi försök att introducera autogen träning (start 15/2 1984) för dem i laget som var intresserade. Vid den preliminära anmälan var det ganska många (ca 15) som visade intresse för denna typ av träning. De första gångerna var det 6 - 8 personer som kom. Därefter avtog intresset och vid sista mötet av fyra var det mycket få som kom. Vi tror ändå att det var någon som, åtminstone en tid, försökte tillämpa kunskaperna. Autogena träningen startades troligen för sent på säsongen för att bli riktigt intressant. Träningen lades in efter en ordinarie träning vilket gjorde att de som kom, eller rättare sagt skulle komma, dels var trötta och dels hade läxor som man eventuellt skulle göra efter träningen. Möjligtvis är ett annat skäl att man inte snabbt får någon effekt av autogen träning. Då man insåg det, var man kanske inte tillräckligt motiverad att fortsätta övningarna.

3 - 4 mars 1984 hade vi träningsläger inför kvalspelet. Efter långa diskussioner, som ägde rum efter den förlorade matchen mot Skurup, stod laget inför den sista matchen mot Eslöv. En match som i det läget inte hade någon avgörande betydelse. Trots förlust i denna sista match gick laget till kval. Redan innan hade vi diskuterat hur denna uppladdning inför kvalet skulle gå till. Träningslägret genomfördes utan större svårigheter eftersom laget var motiverat och såg fram emot kvalspelet. En viktig diskussion som kom upp var när tränaren skulle meddela vilka som skulle spela och när denna uttagning skulle ske. Vissa spelare ville ha reda på om de skulle spela så att de kunde ladda upp. Troligen var det ett problem som kom upp därför att någon inte var säker på sin plats i laget.

Under själva kvalet fungerade det ganska bra. Ett problem var att tränaren tyckte att man behövde en spelare som tidigare hade sagt att hon inte ville spela i A-laget. Trots detta tillfrågades hon av tränaren eftersom hans bedömning var att hon skulle vara en förstärkning för laget. Detta upprörde vissa känslor i laget, speciellt för dem som på detta sätt blev ställda utanför laget. Det hade tidigare funnits en konflikt mellan en spelare som nu togs in och en som därigenom ställdes utanför. Konflikten hade diskuterats med de enskilda spelarna men inte tillsammans - vilket antagligen hade varit bättre. Vår bedömning var att en diskussion skulle röra upp laget så att koncentrationen inför kvalet skulle bli störd.

Det är lätt att vara efterklok, men med nuvarande kunskaper skulle vi naturligtvis samlat laget för att diskutera konflikten - men i det läget var vi för feiga.

Tyvärr blev det så att laget inte lyckades ta sig upp i den högre serien. En viss bitterhet märktes men man var nog ändå överens om att det var ingen större katastrof. Detta eftersom laget som helhet är mycket ungt och kanske inte hade lyckats hålla sig kvar i den högre serien. Efter kvalet fanns det en del diskussioner om att några av de bästa spelarna hade erbjudits gå över till andra lag som spelade i division I.

9/4 - Utvärdering

Vid detta spelarmöte gjordes en gemensam utvärdering av säsongen. Vi hade på förhand ställt upp vissa frågor som rörde laget, tränaren och forskningen, vad som hade varit bra eller dåligt. De flesta tyckte att säsongen hade varit tillfredsställande, man var nöjd med träningen och vad man hade uppnått. Man var fortfarande lite tveksam till vad vi hade gjort och visste inte riktigt vilken roll vi hade. Intressant var att flera menade att vi kunde gjort mera och haft fler diskussioner om laget som grupp. Man var alltså överens med oss trots att vi inte trodde att så var fallet!

Spelarmötet avslutades med att tränaren hade ett enskilt samtal med varje spelare. Samtalet innehöll dels en diskussion om den gångna tiden och dels en diskussion inför den kommande säsongen. Vi ville försäkra laget om att spelarna var kvar och att de skulle förmå sig att satsa även nästa säsong. Eftersom tränaren hade bestämt sig för att sluta ville han lämna över ett motiverat och intakt lag till sin efterföljare.

Vår nuvarande kontakt med laget slutade med att vi gjorde en uppföljande intervju under början av hösten. Vid dessa intervjuer framkom inget speciellt som vi inte nämnt tidigare. Man såg fram emot den kommande säsongen och tyckte att våra forskningsinsatser var ok.

RESULTAT AV SKALORNA

"KLIMATET"

Tabell 1 redovisar de 10 mest bejakade itemen vid varje mättillfälle (tab 1). I realiteten är det ibland 9 item och ibland flera. Riktmärket har varit 10, men på grund av att flera item har samma antal svar har antalet item som redovisats här blivit det som är närmast 10.

Vid det första mättillfället ser man tydligt att de två gamla lagen, Damlaget respektive Flickor A, klart skiljer sig åt. I Damlaget var man mycket mer negativ än i Flickor A. I flickor A bejakas ord som tyder på god laganda

TABELL 1

Antal svar på de "10" mest markerade orden
vid respektive mättillfälle

ESVAR TOTALT	UPPTAKT 23/3 DAM		FRÄN- LÄGER 24/5	LUGI- H78 9/10	LUGI- SKURUP 4/11	LUGI- MÖRRUM 27/11	MÖRRUM-SKURUP-H78-		SÄVSJÖ- LUGI 19/3	
	150	148					243	101		140
+ Kamratligt	9	12	17	8	12	10	11	5	4	10
+ Irriterat	9							5	3	
+ Oroligt	9				5					
+ Nedstämt	8									
+ Splittrat	7									
+ Lekfullt	7	10	8	4	8	5	5			4
+ Bra	5	10	13	4	7	5	5			3
+ Viljelöst	5									
+ Okamratligt	5									
+ Behagligt	8	8	9	5	10	7	5			9
+ Tryggt	8			5						
+ Aktivt	7	7	8			6	4	3		4
+ Viktigt	6	6	8			5				
+ Livligt	5	5								
+ Vänligt	5			4						
+ Naturligt	5		9	6		5				
+ Spontant				4			4			3
+ Meningsfullt			15	4			5	4		4
+ Känsligt					7		5	4		5
+ Berömmande					5					
+ Öppet			9							
+ Engagerat			13			5		4		4
+ Hänsynsfullt						5				
+ Nervöst								3		
+ Försiktigt								3		
+ Aggressivt								3		
+ Rörigt								3		3
+ Arbetsamt								3		
+ Tillåtande								3		
+ Spänt								3		5
+ Barnsligt								3		3
Summa svar	64	71	109	44	59	48	48	42	35	39
% av TOT	43	48	45	44	42	44	41	51	44	44
% +	33	100	100	100	80	100	90	36	46	90

och god stämning i laget. I denna grupp är de 10 mest bejakade orden enbart positiva.

De ord som bedömts som positiva i det här sammanhanget har betecknats med +. I Damlaget är det bara en tredjedel av markeringarna som faller på positiva ord. Detta resultat stämmer väl med våra intervjuer med tjejerna efter detta upptaktsmöte.

Vid nästa mättillfälle, träningslägret i Danmark, bedömer den sammantagna truppen klimatet som positivt enligt denna redovisning. Man bejakar framför allt kamratligt, bra, meningsfullt och engagerat. Intressant är att man nu bland de 10 mest bejakade orden inte finner något "negativt". Nya positiva ord är naturligt, meningsfullt, öppet och engagerat. En av målsättningarna med träningslägret var ju att arbeta med laget som grupp, vilket, om man ska tro på resultatet av denna skattning, skulle resulterat i att man hade minskat sina negativa bedömningar och ökat de positiva. Som deltagare tycker vi också att, då vi avslutade lägret, det var god stämning i laget och man hade gott hopp inför framtiden. Vid träningslägret var öppenhet en av de saker vi försökte arbeta med. Detta har tydligen haft effekt. Erfarenhetsmässigt reagerar ofta grupper med att känna en ökning i engagemang och meningsfullhet om internatet varit bra och man har arbetat med relevanta grupproblemer mot en gemensam målsättning.

Nästa mättillfälle är före seriematchen mot H 78. Under den mellanliggande perioden hade vi haft sommar, ett träningsläger i Lund och en seriematch mot Eslövs färrmarlag. Som nämnts var träningslägret i Lund lite skvalt besökt och man kunde skönja en viss oro som framför allt gällde vilka som skulle bli uttagna till nästa match. Det fanns också en viktig diskussion om skillnaden mellan yngre och äldre spelare i laget. Konflikten gällde att de yngre tyckte sig bli behandlade som barn och de äldre kände sig tvingade att vara mammor (säga till, hålla efter, bruka allvar m m). Troligen handlade det ofta om konkurrens om platserna i A-laget. Detta diskuterades genom att vi delade in truppen i tre grupper och försökte klara upp den oro som fanns. Vid skattningen den 9/10 hade man övervägande positiva värderingar.

Först vid skattningen den 4/11 inför matchen mot Skurup, alltså en månad senare, hade flera markerat "negativa" ord som känsligt och oroligt. Fortfarande är ord som kamratligt och behagligt mest markerade men en viss tendens kan skönjas. Ett av skälen var att Skurup betraktades som en svår motståndare och en viss oro inför denna match var därför naturlig. I truppen hade tränaren och hans roll diskuterats.

Även vid de två nästkommande mättillfällena var klimatet positivt med en viss nedgång den 8/12. Under julen hade man ett träningsläger som var lite glest i deltagandet. Det fanns också en viss oro kring vissa frågor som t ex hur hård träningen skulle vara, vilka som verkligen satsade, diskussion mellan yngre och äldre, om att de äldre försökte styra de yngre, att de yngre i laget gände sig mossade. Före mättillfället den 19/1 1984 hade man en match mot Pandora. Inför denna match fanns en del oro (se tidigare diskussion).

Denna bakgrund är viktig för att förstå den skattning som gjordes den 19/1. Detta är den första gången som den totala skattningen var övervägande "negativ". Denna negativa värdering hade till en del startat redan innan jul med märkeringar på känsligt. Eventuellt kan det tolkas så att begynnande negativ värdering börjar med en känslighet som sedan leder till en ökad sensivitet för andra negativa moment. Incidenterna vid Pandoramatchen blev därför ännu viktigare och mera predestinerade än som kanske varit fallet annars. Värderingen före Skurups-matchen innehöll flera nya negativa värderingar som t ex nervöst, försiktigt, aggressivt, rörigt, arbetsamt och spänt. Nästan som ett brev på posten kom lagets första förlust i serien. Det kan nämnas att laget kom till Skurup utan läkarväska och utan tape. Detta kan i och för sig förekomma när som helst men kan snarast ses som symptomatiskt för stämningen och ordningen i laget.

Efter Skurupsmatchen ordnades spelarmöten där stämningen i laget diskuterades och där man försökte komma tillrätta med problemen.

Vid skattningen den 26/2 visade det sig också att skattningen hade blivit något mera positiv men fortfarande hade ord som känsligt, spänt och oroligt bejakats av flera personer.

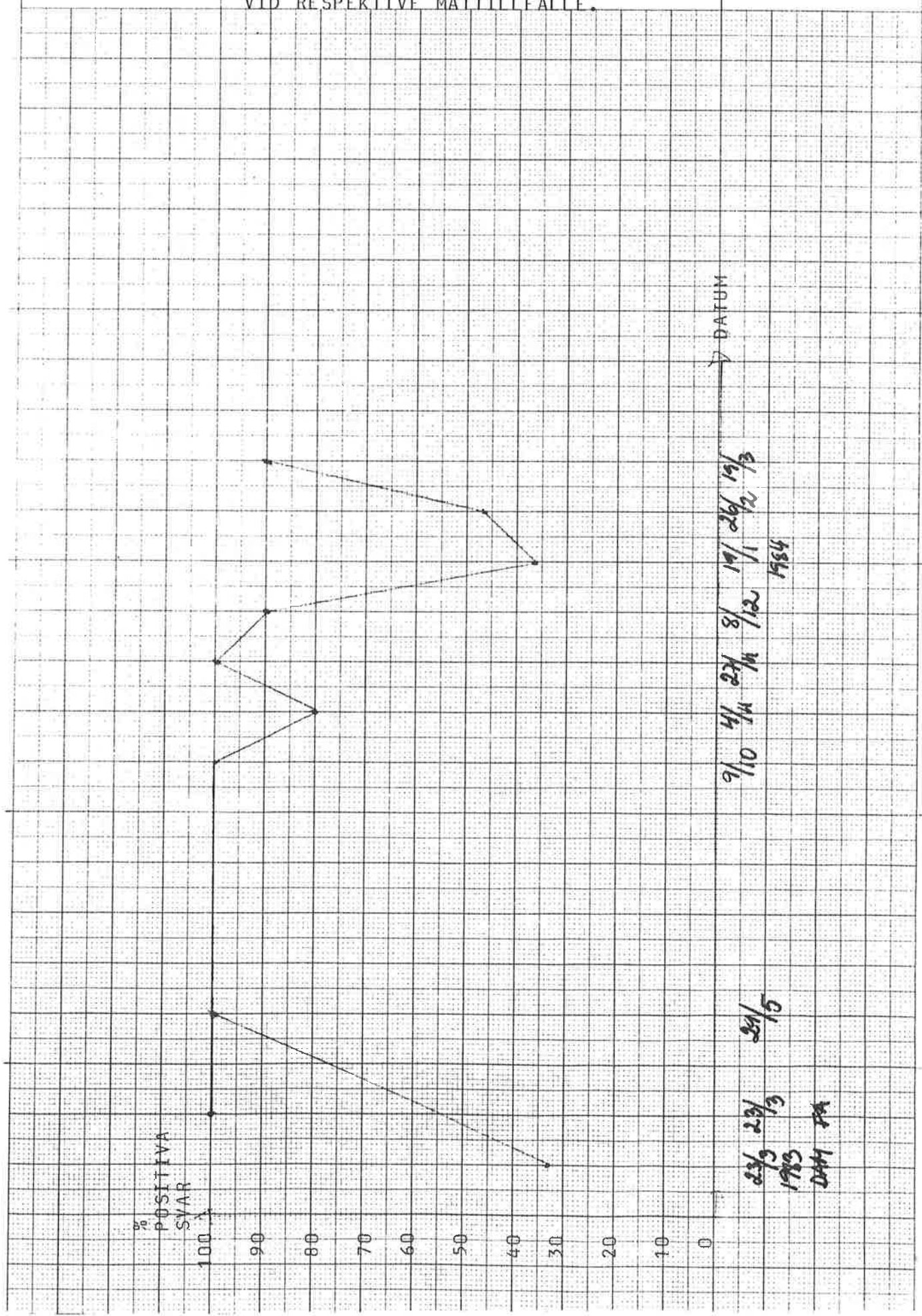
Efter det att själva serien slutspelats samlades spelarna till nytt träningsläger och för genomgång inför kvalspelet.

Den sista skattningen gjordes den 19/3 inför kvalmatchen mot Sävsjö. Här är skattningen betydligt mera positiv än vid de två tidigare mätningarna. Det negativa ord som markerats denna gång är endast "nervöst" vilket ju är ganska naturligt vid kvalmatcher. Som tidigare nämnts, gjordes en genomgång inklusive ett träningsläger där vi diskuterade laget och vissa problem som hade uppkommit.

I figur 1 kan vi se den konsekutiva utvecklingen av de positiva svaren. Som vi ovan diskuterat kan man se några viktiga utvecklingar. Innan de två lagen blev ett hade man olika utgångsläge där Damlaget hade en klart mer negativ

FIG 1

PROCENTUELL FÖRDELNING AV POSITIVA SVAR PÅ DE "10" MEST MARKERADE ORDEN VID RESPEKTIVE MÄTTILLFÄLLE.

värdering av sitt lag än Flickor A. Efter träningslägret i maj behölls en hög värdering av laget. Detta stod sig över sommaren och varade de första höstmatcherna. Över julen skedde en markant nedgång som nådde sitt bottenläge före matchen mot Skurup, som var den enda match av betydelse som LUGI förlorade under seriesäsongen. Stämningen steg sedan markant igen under kvalet till division 1. Inför detta kvalspel gjordes också vissa insatser, både handbollsmässigt och gruppmissigt, vilket tydligen gav önskat resultat.

I metodavsnittet talade vi om att detta formulär också faktoranalyserats (bilaga Roterade faktormatrisen). I figur 2 presenteras de fem olika faktorerna vid de olika mättillfällena.

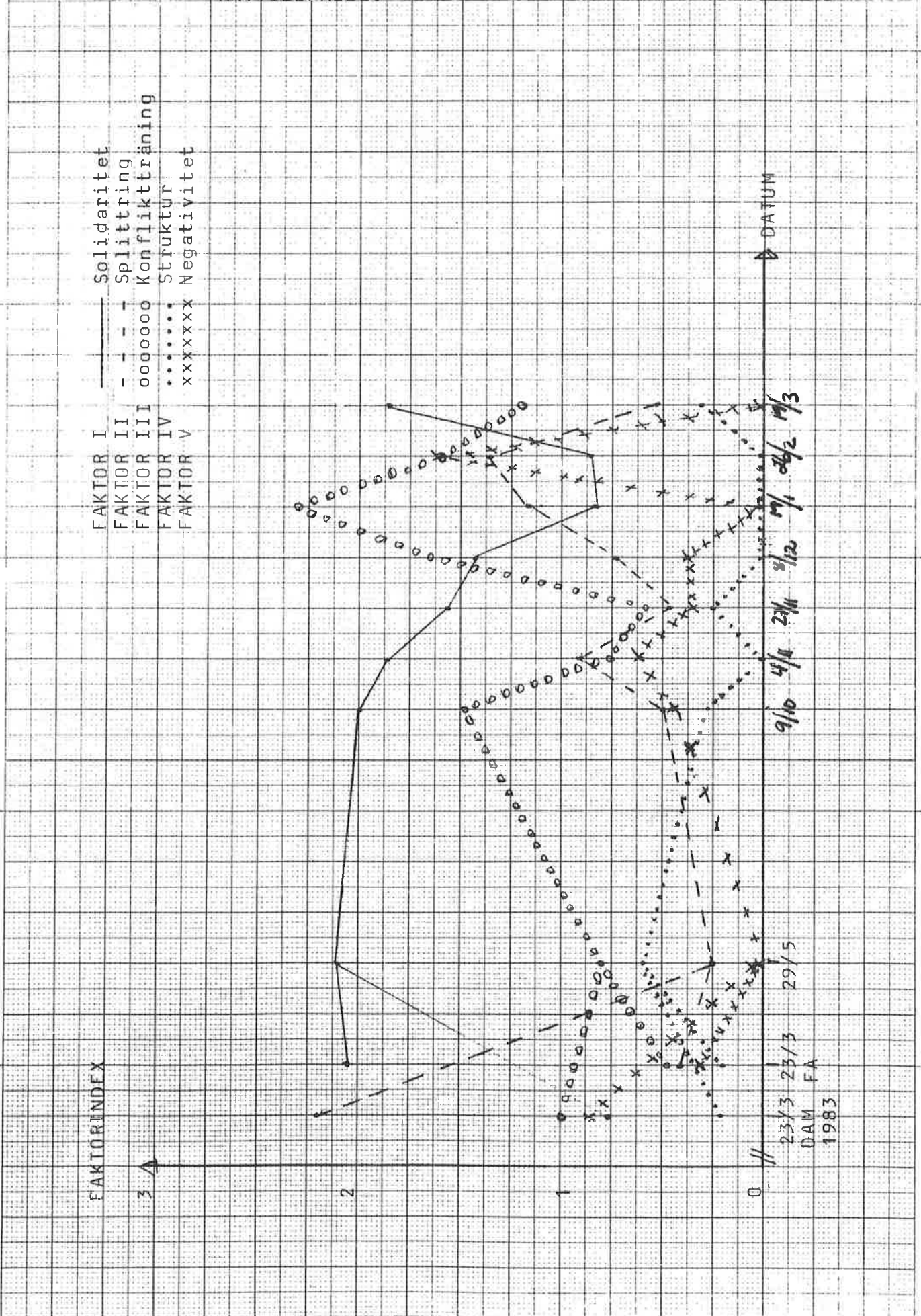
Faktor I, SOLIDARITET, uttrycker ett solidariskt och kreativt gruppklimat och dess profil har flera överensstämmelser med den profil som diskuterades i fig 1. Damlaget och Flickor A skiljer sig åt i utgångsläget där Damlaget har mycket mindre solidariskt och kreativt gruppklimat. Efter lagens sammanslagning och träningslägret i Danmark, höjdes värdet på denna faktor och var hög fram till och med de två första mättillfällena vid början av säsongen. Därefter skedde en markant sänkning av denna faktor som sjönk till ett läge som var nästan identiskt med det utgångsläget som Damlaget uppvisade vid den första mätningen. Utvecklingen vände sedan igen för att nå en relativt hög nivå vid det sista mättillfället.

Faktor II, SPLITTRING, kännetecknas av orden splittring, missnöje och instabilitet. Denna faktors profil är nästan en spegelbild av faktor I. Från början, då splittringen var hög, var solidariteten liten för att sedan utvecklas mot hög solidaritet och samtidigt låg splittring. När sedan solidariteten minskar ökar splittringen i ungefär samma takt. Allmänt kan man säga att det tycks ganska naturligt att så skulle vara fallet.

Faktor III, KONFLIKTHÄMNING, uttrycker försiktighet och eventuellt icke uttalade eller bearbetade konflikter. Denna faktorprofil är intressant eftersom den delvis är parallell med faktor II men tycks vara förskjuten så att upp- och nedgångar är "tidigare" än faktor II. Om man vill skulle man kunna tolka denna faktor som "förebådande". Så t ex ser vi en liten nedgång i faktor I under sommaren och samtidigt en liten uppgång i faktor II men en kraftig uppgång för faktor III. En tolkning skulle vara att denna tilltagande konflikthämning kunde förebåda den fortsatta utvecklingen för de båda andra faktorerna. Intressant är att då faktor I verkligen börjar skjunta, sjunker också konflikthämningen och blir här plötsligt parallell med faktor I istället för faktor II (splittring). En förklaring till detta kan vara att vi under hösten 1983 hade några spelarmöten där vissa

FIG 2

GRAFISK PRESENTATION AV DE OLIKA FAKTORERNAS FAKTORINDEX VID RESPEKTIVE MÄTTILLFÄLLE.

FAKTORINDEX

3

2

1

0

23/3 23/3 29/5
DAM FA
1983

DATUM

9/10 4/11 23/11 9/12 23/12 1/13

TABELL 2: FAKTOR I - SOLIDARITET

FAKTOR I Solidaritet:	UPPIAKT 23/3		TRÄN.- LÄGER	LUGI- H78	LUGI- SKURUP	LUGI- MÖRRUM	MÖRRUM- LUGI	SKURUP- LUGI	H78- LUGI	KVAL SÄVSJÖ- LUGI
	DAM	FA	29/5	9/10	4/11	27/11	8/12	19/1	26/2	19/3
Lek fullt	7	10	8	4	8	3	5	1	0	4
Kärleks fullt	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Tygg	2	8	5	2	1	0	0	0	0	1
Livligt	2	5	4	3	4	1	3	2	0	2
Varmt	0	0	5	0	1	1	1	0	0	1
Mjukt	0	0	4	0	0	0	1	1	0	0
Öppet	1	4	9	3	5	4	1	1	1	3
Spontant	1	1	7	4	3	3	4	0	2	1
Harmoniskt	1	4	5	1	1	0	0	0	0	1
Intimt	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Behagligt	2	8	11	5	10	7	5	2	2	9
Vanligt	1	5	6	4	3	2	2	2	0	2
Naturligt	1	4	9	6	3	5	1	1	3	3
Solidariskt	1	3	7	1	2	2	2	1	1	1
Berömmande	1	2	7	1	5	2	4	1	2	2
N=	12	14	22	12	14	12	12	11	12	12
Σ Svar	20	54	90	34	46	30	29	12	12	29
E TÖT	150	148	243	101	140	110	116	83	80	89
% på FI	13	36	37	34	33	27	22	14	15	33
INDEX	0,76	2,06	2,10	1,97	1,86	1,55	1,42	0,82	0,85	1,86

TABELL 3: FAKTOR II - SPLITTRING

FAKTOR II <u>Splittring</u>	UPPTAKT 23/3 -83 DAM	23/3 FA	TRÄNINGSLÄGER 29/5	LUGI-H78 9/10	LUGI-SKURUP 4/11	LUGI-MÖRRUM 27/11	MÖRRUM-LUGI 8/12	SKURUP-LUGI 19/1 -84	H78-LUGI 26/2	KVAL SÄVSJÖ-LUGI 19/3
Splittrat	7	2	2	0	3	1	2	2	2	0
Jäktat	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Förvirrat	0	1	1	0	2	1	1	1	1	0
Missnöjt	4	0	0	1	1	0	0	0	1	0
Nedstämt	8	0	1	0	1	0	0	0	1	0
Instabilt	4	1	0	1	2	1	2	1	1	1
Rörigt	4	1	1	1	2	1	2	3	3	1
N	12	14	22	12	14	12	12	11	12	12
Σ	27	5	5	4	11	4	7	8	9	2
ΣTOT	150	148	243	101	140	110	116	83	80	89
%	18	3	2	4	8	4	6	10	11	2
INDEX	2,19	0,41	0,25	0,48	0,90	0,44	0,74	1,16	1,37	0,28

TABELL 4: FAKTOR III - KONFLIKTHÄMNING

FAKTOR III	UPPTAKT	TRÄNINGSLÄGER	LUGI-H78	LUGI-SKURUP	LUGI-MÖRRUM	MÖRRUM-LUGI	SKURUP-LUGI	KVALSÄVSJÖ-LUGI
<u>Konflikt hämning</u>	23/3 -83 DAM	29/5	9/10	4/11	27/11	8/12	19/1 -84	19/3
	FA							
Spänt	0	0	1	3	0	2	3	0
Avvaktande	2	4	2	1	2	3	2	3
Tryckt	4	0	1	0	0	1	1	0
Försiktigt	1	5	3	1	1	3	3	2
N	12	22	12	14	12	12	11	12
E	7	9	7	5	9	9	9	5
EJTOT	150	243	101	140	110	116	83	89
%	5	4	7	4	3	8	11	6
INDEX (F/TOT)	1,00	0,79	1,47	0,76	0,58	1,65	2,30	1,20

konflikter diskuterades, bl a hur mycket man skulle träna och ordinarie tränarens närvaro vid samtliga träningar. Dessa diskussioner kan ha bidragit till att några av konflikterna kunde diskuteras öppet, vilket ju skulle innebära att faktorn Konflikthämning skulle utbytas i Konfliktbearbetning.

Vid mätningen den 8/12 hade Konflikthämningen stigit kraftigt medan utvecklingen i övrigt är ganska måttlig. Denna kraftiga stigning fortsatte även vid nästa mätning. Vid denna mätning, den 19/1, hade det skett en kraftig minskning av Solidariteten och en ökning av Splittringen. Om man betraktar faktor III, Konflikthämning, som förebådande skulle man kunna förutsäga utvecklingen i faktor I och II. Om man hade kunnat bearbeta eventuella konflikter redan då, hade man kanske kunnat vända den negativa utvecklingen. Efter den 19/1 sjönk Konflikthämningen vilket kan ha sin grund i att efter denna match hade vi spelarmöten där olika konflikter togs upp (se historiebegrivningen). Efter förlusten blir det lättare och tillåtet att ta upp konflikter och negativa saker.

Faktor IV kännetecknas av ord som förnuftigt, ordnat och sakligt och som sammantaget kan tolkas som struktur. Ett högt indexvärde skulle tyda på en hög struktur i gruppen.

Faktorerna IV och V representeras av få svar och få ord. Faktor IV, STRUKTUR, har genomgående lågt index. En tolkning av detta är att man har relativt låg struktur i gruppen både vad gäller ledning och vad gäller den interna gruppstrukturen. Vad gäller det senare kan det bero på att många i laget har endast handbollen gemensamt och i övrigt träffas man inte så mycket eller bara i mindre grupper om två - tre personer. Detta kan vara en anledning till att gruppen upplevs som relativt ostrukturerad eller åtminstone inte kan betraktas som en grupp med hög struktur. Även i jämförelse med andra grupper uppger man sig ha ringa struktur. (Hansson, Olsson 1985.) För övrigt hänger det samman med att vi studerar en ungdomsgrupp där man ibland har motstånd mot struktur och ordning.

Faktor V, NEGATIVITET, består av orden kritiskt och klandrande. Denna faktor har också genomgående lågt index frånsett ett par tillfällen. Vid träningslägret den 29/5 kan vi notera ett relativt högt index. Som tidigare nämnts arbetade vi ganska mycket med feed-back, dvs att spelarna ganska öppet gav synpunkter på varandra, ibland kritiska och ibland positiva. Detta kan vara anledning till att vi här kan notera en hög markering. Denna faktor visar en hög topp vid mätningen den 26/2. Denna topp kan av allt att döma ses som tillfällig och kan troligen förklaras av att det är slutet på säsongen och att man får åka långt till en match som känns ganska meningslös, eftersom motståndet är dåligt men matchen måste vinnas för att man ska komma till kval-

TABELL 5: FAKTOR IV - STRUKTUR och FAKTOR V - NEGATIVITET

FAKTOR IV: <u>Struktur</u>	UPPTAKT 23/3 -83		TRÄN.- LÄGER 29/5		LUGI- H78 9/10		LUGI- SKURUP 4/11		LUGI- MÖRRUM 27/11		MÖRRUM- LUGI 8/12		MÖRRUM- LUGI 19/1 -84		SKURUP- LUGI 26/2		KVAL SÄVSJÖ- LUGI 19/3	
	N	12	14	22	12	14	12	14	12	12	11	12	11	12	12	12	12	
Förnuftigt	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sakligt	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ordnat	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	
E	1	1	1	5	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	
EJOT	150	148	148	243	101	140	140	140	110	116	83	80	83	80	89	89	89	
%	0,5	0,5	0,5	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	
Svar/ITEM(TOT)	1,76	1,74	1,74	2,86	1,19	1,65	1,65	1,65	1,29	1,36	0,98	0,94	0,98	0,94	1,05	1,05	1,05	
Svar/ITEM(F)	0,33	0,33	0,33	1,67	0,33	0	0	0	0,33	0	0	0	0	0	0,33	0,33	0,33	
INDEX(F/TOT)	0,19	0,19	0,19	0,58	0,28	0	0	0	0,26	0	0	0	0	0	0,31	0,31	0,31	
FAKTOR V:																		
<u>Negativitet</u>	3	1	1	0	1	2	2	2	0	1	0	1	0	0	1	0	0	
Klandrande	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	
Kritiskt	3	1	1	0	1	2	2	2	1	1	0	3	0	0	3	0	0	
E	2	1,5	1,5	0	1	1	1	1	1	1	0	3	0	0	3	0	0	
%	1,5	0,5	0,5	0	0,5	1,0	1,0	1,0	0,5	0,5	0	1,5	0	0	1,5	0	0	
Svar/ITEM(F)	0,85	0,29	0,29	0	0,42	0,61	0,61	0,61	0,34	0,37	0	1,60	0	0	1,60	0	0	
INDEX(F/TOT)	0,85	0,29	0,29	0	0,42	0,61	0,61	0,61	0,34	0,37	0	1,60	0	0	1,60	0	0	

spel. Man har ju också haft diskussioner vid spelarmöten om laget och vad som skedde i samband med förlusten mot Skurup.

Sammanfattningsvis kan man säga att resultatet av denna skala är intressant och givande. Utifrån det vi vet om laget och vad som skedde under säsongen, kan man konstatera att skalan och dess olika faktorer beskriver en verklighet som vi känner igen och som bekräftas av andra delar av undersökningen. Sålunda beskriver Flickor A sig som mycket positivare än det gamla Damlaget i de intervjuer vi hade. Detta stämmer genomgående vid samtliga faktorer. Det är också intressant att de variationer, som åtminstone de tre första faktorerna uppvisar, blir meningsfulla utifrån de insatser som gjordes för laget. Under säsongen drabbades laget av en viktig förlustmatch, vilket i princip skulle kunnat förutsägas om vi hade studerat utvecklingen för de olika faktorerna. Före denna förlustmatch var det första gången både faktor II och faktor III hade högre index än faktor I.

"STÄMNING", "LAGET" och "TRÄNARE" - Fig 3, tabell 6, 7, 8 och 9

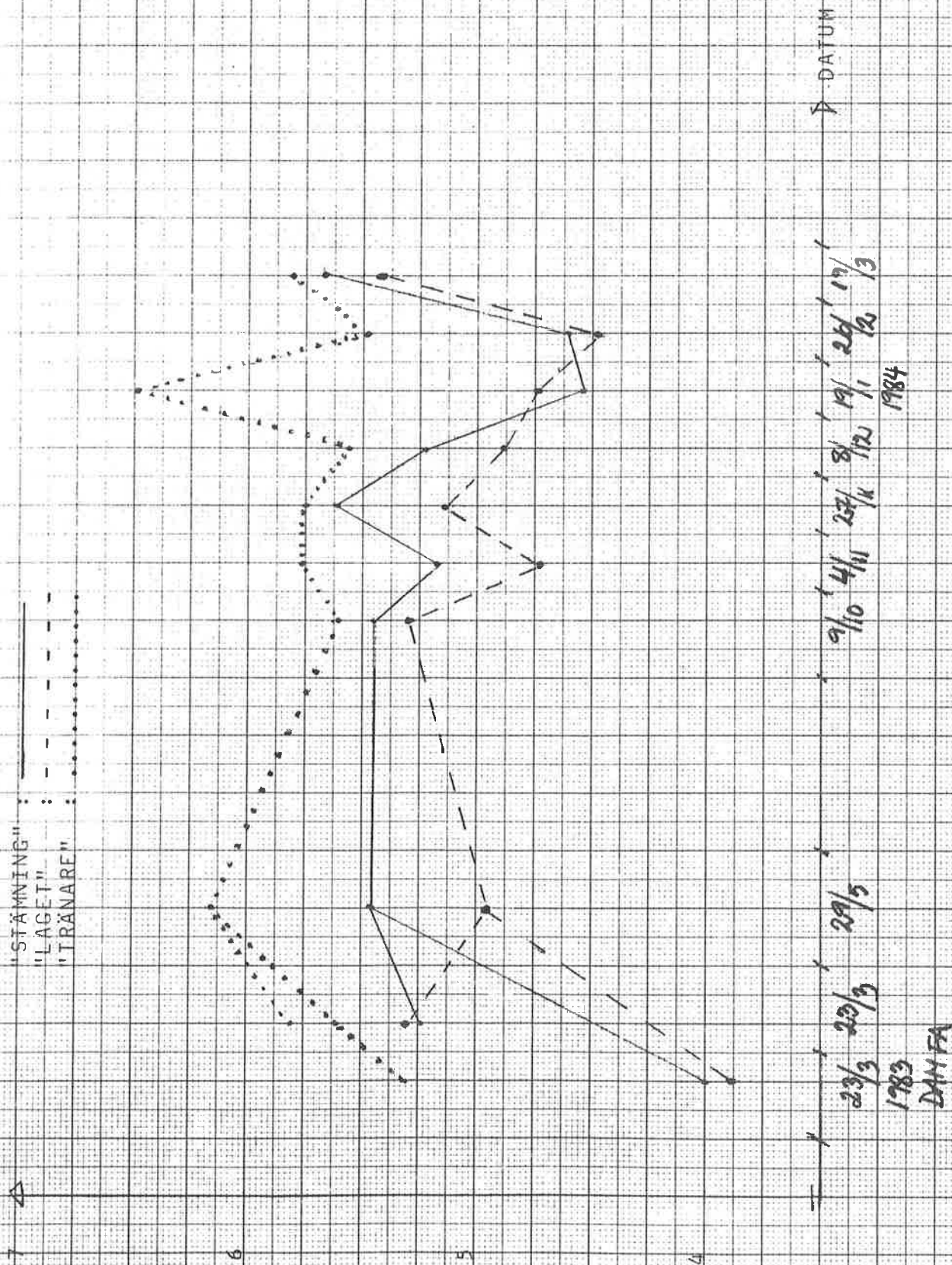
Stämningsskalan har en likartad utveckling, eller profil, som faktor I, Solidaritet, vilket ju inte är så konstigt eftersom de rent okulärt tycks mäta samma sak. Skillnaden mellan Damlaget och Flickor A, vid utgångsläget den 23/3 1983, är likartad med de fynd som vi hade på föregående skalan där Flickor-A är genomgående mera positiva till sitt lag än Damera. Stämningen är sedan relativt god fram till den 19/1, nämligen till den viktiga förlustmatchen mot Skurup. Man kan emellertid lägga märke till att den inte når den låga nivå som Damlaget uppger vid upptakten. Vid kvalmatchen mot Sävsjö har dock stämningen stigit igen till en nivå som är den högsta under hela säsongen.

Profilen för den andra skalan, Laget, är mycket lik den ovannämnda, vilket också framgår av korrelationerna mellan profilerna (tabell 10 s 28 b. Det är tydligen så att stämningen i laget påverkar mycket hur man uppfattar lagets spelskicklighet och tvärt om. Vi har ju haft den hypotesen att man skulle kunna arbeta med kvalificerad handbollsträning och samtidigt arbeta med laget som grupp för att få en god stämning i laget. Att dessa två profiler är parallella styrker denna uppfattning. Vi kan peka på hur händelser i laget påverkar laget och stämningen där.

Resultatet från den sista skalan, Tränare, har fått speciellt höga värderingar vid två tillfällena. Det första tillfället vid träningslägret, där laget och tränaren för första gången stiftade bekantskap med varandra på

FIG 3

MEDELVÄRDE/ITEM FÖR SKALORNA "STÄMNING",
"LAGET" OCH "TRÄNARE" VID RESPEKTIVE
MÄTTILLFÄLLE.

TABELL 6

Fördelning av medianer för varje ITEM vid respektive mätningstillfälle för skalan "Stämning"

ITEM	UPPTAKT	TRÄNINGSLÄGER	LUGI-H78	LUGI-SKURUP	LUGI-MÖRRUM	MÖRRUM-LUGI	SKURUP-LUGI	H78-LUGI	LUGI-MÖRRUM	SKURUP-LUGI	H78-LUGI	KVAL	
	23/3 -83 N=12 DAM	29/5 N=22	9/10 N=12	4/11 N=14	27/11 N=12	8/12 N=12	19/1 N=11	26/2 N=12	19/3 N=12	23/3 N=14 FA	29/5 N=22	9/10 N=12	19/3 N=12
Behagligt - Obehagligt	4	6	6	6	6	6	5	6	6	5	6	6	6
Varmt - Kallt	4	6	6	5	5	6	5	6	5	5	6	6	6
Intolerant - Tolerant	4	5	6	5	5,5	5,5	5	6	5,5	5	4,5	6	6
Bra - Dåligt	4	6	6	6	6	6	6	6	6	5	4,5	6	6
Klandrande - Berömmande	3,5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4,5	6	6
Nedåt - Uppåt	4	6	6	5	6	5	6	6	6	5	4,5	6	6
Vänligt - Aggressivt	4	6	6	5,5	6	6	6	6	6	5	4,5	6	6
Hänsynsfullt - Hänsynslöst	4	6	6	5	5,5	6	6	6	6	5	5	6	6
Okamratligt - Kamratligt	4	7	6	6	6	6	6	6	6	6	5	6,5	6
Oförstående - Förstående	4,5	6	5,5	5	6	6	6	6	6	6	5	6	6
Glad - Ledsen	4,5	6	6	6	6	6	6	6	6	5	5	6,5	6
Lugn - Orolig	3	5	5	5	5,5	5	5	5	5,5	4	4	6	6
Likgiltig - Engagerad	4	6	5	5	6	5	5	5	6	5	5	6	6
Otrygg - Trygg	4	6	5	5	5,5	5	5	5	5,5	5	4,5	6	6
Öppen - Sluten	4	5,5	6	5	6	6	6	6	6	5	5	6	6
Stabil - Instabil	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5,5	6
Tråkigt - Roligt	4	6	6	6	6	6	6	6	6	6	5	7	6
Mild - Sträng	4	5	5	5,5	6	6	6	6	6	5	5	6	6
Demokratisk - Diktatorisk	4,5	6	6	5,5	6	6	6	6	6	5	5	6	6
Tryckt - Lätt	3,5	5	5,5	6	5	5,5	4	6	5	4	4	6	6

TABELL 7
 Fördelning av medianer för varje ITEM vid respektive
 mätillfälle för skalan "Laget"

ITEM	UPPTAKT 23/3 -83 N=12 DAM	TRÄN.- LÄGER 29/5 N=22	LUGI- H78 9/10 N=12	LUGI- SKURUP 4/11 N=14	LUGI- MÖRRUM 27/11 N=12	MÖRRUM- LUGI 8/12 N=12	MÖRRUM- SKURUP- LUGI /1 -84 N=11	H78- LUGI 26/2 N=12	KVAL SÄVSJÖ- LUGI 19/3 N=12
Vältränat - Otränat	3,5	5	6	4,5	6	5	5	5	6
Snabbt - Långsamt	3,5	5	5	5	5,5	5	5	5,5	6
Otekniskt - Tekniskt	5	6	5,5	5	5,5	5	5	4,5	6
Psykiskt svagt - Psykiskt starkt	3	4	4,5	4	5	5	4	3,5	5
Viljestarkt - Viljesvagt	3,5	6	6	6	6	6	6	4,5	6
Sammanhållet - Splittrat	4	5	5	5	5,5	6	5	4	6
Orutinerat - Rutinerat	4	5	5	5,5	5	5,5	5	5	5
Bollosäkert - Bollsäkert	4	5	5	4,5	6	5	5	4	5
Bra - Dåligt	4	6	6	6	6	6	6	5,5	6
Samspelet - Icke samspelet	3	4	5	4,5	5	5	6	5,5	6
Otaktiskt - Taktiskt	4	5	5	5	5	5	5	4,5	5,5
Försvarsstarkt - Försvarssvagt	6	4	6	6	6	5,5	6	6	7
Anfallsstarkt - Anfallssvagt	3,5	5	5	4,5	5	5	5	5	5
Aktivt - Passivt	4	6	5	5	6	5,5	5	5	6

ITEM	UPPIAKT 23/3 -83 N=12 DAM	23/3 N=14 TI	23/3 N=14 T2	TRÄN.- LÄGER 29/5 N=22	LUGI- H78 9/10 N=12	LUGI- SKURUP 4/11 N=14	LUGI- MÖRRUM 27/11 N=11	MÖRRUM- LUGI 8/12 N=11	MÖRRUM- SKURUP- LUGI 19/1 -84 N=11	H78- LUGI 26/2 N=11	KVAL SÄVSJÖ- LUGI 19/3 N=12
Personligt - Operonligt	6	5,5	5,5	6	6	6	6	6	6	6	6
Tillåtande - Hindrande	5	5	5	6	5	5,5	6	5	5	6	6
Berömande - Klandrande	4	6	6	6	5,5	6	6	5	5	5	6
Förstående - Oförstående	4,5	6	6	6	5,5	5,5	6	5	5	5	6
Svag - Stark	4	5,5	5	6	5	6	5	6	6	6	6
Dålig - Bra	5	6	6	7	6	6	6	6	6	6	6
Öppen - Slutet	6,5	5,5	5	7	6	6	6	6	6	6	6
Demokratisk - Diktatorisk	5	5,5	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Effektiv - Ineffektiv	5	6	6	7	6	5,5	5	5	5	5	5,5
Orättvis - Rättvis	4,5	6	6	6	6	6	6	5	5	5	6
Stödjande - Icke stödjande	5	6	6	6	6	5	6	5	5	5	6
Allvarlig - Lekfull	5	5,5	4,5	6	6	6	4	5	5	6	6
Känslig - Okänslig	5	4,5	4,5	4,5	4	5	5	5	4	4	5,5
Kunnig - Okunnig	6	6	6	7	5	6	6	6	6	6	6
Otaktisk - Taktisk	4	5,5	6	6	6	6	6	6	6	5	5
Kamratlig - Okamratlig	6	6	6	7	7	7	7	6	6	6	6
Aktiverande - Passiviserande	4,5	6	6	7	6	6	6	6	6	6	6
Otrevlig - Trevlig	6	7	7	7	6	7	7	6	6	7	7
Intressant - Tråkig	5,5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Snäll - Elak	6,5	7	7	7	7	6	6	6	6	7	7
Oärlig - Ärlig	6,5	6,5	6,5	6	6,5	6	6	6	6	6	6

27 d

TABELL 8

Fördelning
av medianer
för varje
ITEM vid
respektive
mättilfälle
för skalan
"Tränare"

TABELL 9

Totalsumma, medeltal och medeltal/ITEM för skalorna "Stämning", "Laget" och "Tränare" uppdelat på respektive mättilfälle

	UPPTAKT		TRÄN.-		LUGI-		LUGI-		MÖRRUM-		SKURUP-		H78-		KVAL	
	23/3	23/3	LÄGER	LUGI-	SKURUP	MÖRRUM	LUGI	LUGI	LUGI	LUGI	LUGI	LUGI	LUGI	LUGI	LUGI	SÄVSJÖ-
N	DAM	FA	29/5	H78	4/11	27/11	8/12	19/1	26/2	19/3						
	12	14	22	12	14	12	12	11	12	12	"Stämning"					
Summa totalt	954	1463	2385	1300	1454	1350	1251	1003	1108	1431	"Laget"					
Medeltal	79,5	104,5	108,4	108,3	103,9	112,5	104,3	91,2	92,3	119,3	"Tränare"					
M/ITEM	3,98	5,23	5,42	5,42	5,18	5,63	5,21	4,56	4,62	5,69						
Summa totalt	654	1041	1505	891	928	865	819	764	754	910						
Medeltal	54,5	74,4	68,4	74,3	66,3	72,1	68,3	69,5	62,8	75,8						
M/ITEM	3,89	5,31	4,89	5,30	4,73	5,15	4,88	4,96	4,49	5,42						
Summa totalt	1336	1640*	2840	1411	1696	1329 ^{xx}	1284 ^{xx}	1500	1264 ^{xx}	1495						
Medeltal	111,3	117,1	129,1	117,6	121,1	120,8	116,7	136,4	114,9	122,1						
M/ITEM	5,30	5,6	6,15	5,60	5,77	5,75	5,56	6,49	5,47	5,81						

* Tränare 1 och 2

xx N=11

allvar, vilket tydligen utföll bra av värderingen att döma. Andra gången tränaren värderades högt var vid den förlorade matchen mot Skurup. Hur detta ska förklaras är inte helt klart. Man kan tänka sig att damerna i laget menade att den relativt dåliga stämningen i laget inte har med tränaren att göra, varför man i detta läge värderade honom högt. I övrigt kan man konstatera att tränaren bedömdes lika över säsongen. Värderingen av tränaren tycks inte helt följa de två andra skalorna vilket också korrelationerna visar (tabell 10). Den höga märkningen av tränaren den 19/1 sammanfaller med en hög konflikthämning. Möjligen kan det vara så att man i en grupp med hög konflikthämning övervärderar ledaren som en som ska komma och rädda gruppen från att konflikterna ska komma till uttryck. Gruppen stod också inför hotet om "splitt-ring" (högt värde på faktor II). Detta sammantaget kan göra att man vill betrakta tränaren som något av gruppens räddare och därför övervärderar honom och hans betydelse. Enligt tränaren har feed-backs-mötena på torsdagskvällarna haft en positiv inverkan på relationen mellan honom och laget. Allmänt kan sägas att damernas värderingar på dessa tre skalor är relativt sätt positiva och framför allt gäller detta värderingen av tränaren. Även om man inte kan betrakta medelvärdet som något absolut värde, kan man säga att värdet 4 skulle representera en relativt "neutral" värdering som mittenalternativet i motsatsparen (se skalorna). Om vi utifrån denna mittpunkt ser på de olika värderingarna vid de olika mättillfällena är i princip samtliga värderingar på den "positiva" sidan (tabell 9).

För att kunna jämföra de olika skalorna med varandra har vi gjort korrelationsberäkningar (tabell 10). Utifrån de inbördes korrelationerna kan vi konstatera att faktor I, Solidaritet, på ett positivt och signifikant sätt samvarierar med skalorna "Stämning" och "Laget". Detta borde man förvänta utifrån det skalorna verkar mäta. Intressant är att vi inte finner någon högre korrelation mellan faktor I och skalan "Tränare". Detta betyder att skalan "Tränare" mäter delvis något annat än skalorna "Stämning" och "Laget".

Faktor II, Splittring, korrelerar positivt med faktor V, Negativitet, vilket är ganska naturligt. Vidare finner vi att faktorn Splittring korrelerar negativt med skalorna "Stämning" och "Laget". Detta betyder att då man bedömer att det är stor splittring i laget bedömer man stämningen och laget som mindre bra.

Faktor III, Konflikthämning, korrelerar framför allt med faktor IV, Struktur, så att vi finner ett negativt samband. Detta betyder att hög konflikthämning i gruppen tycks samvariera med låg struktur. I vår undersökning är det naturligt, eftersom vi vid strukturerade möten hade diskussioner om laget som ofta gick ut på att man skulle kunna diskutera eventuella konflikter eller

TABELL 10: KORRELATIONSMATRIS ÖVER DE INGÅENDE SKALORNA

	1	2	3	4	5	6	7
1 FAKTOR I SOLIDARITET							
2 FAKTOR II SPLITTRING	-0,85 ^{xx}						
3 FAKTOR III KONFLIKTHÄMNING	-0,55 ^x	0,25					
4 FAKTOR IV STRUKTUR	0,61 ^x	-0,50	-0,55 ^x				
5 FAKTOR V NEGATIVITET	-0,51	0,61 ^x	0,13	-0,47			
6 "STÄMNING"	0,86 ^{xx}	-0,97 ^{xx}	-0,39	0,45	-0,52		
7 "LAGET"	0,65 ^x	-0,90 ^{xx}	0,03	0,29	-0,63 ^x	0,87 ^{xx}	
8 "TRÄNARE"	0,15	-0,40	0,25	0,17	-0,68 ^x	0,20	0,44

p < .05 $r \geq .53$ x

p < .01 $r \geq .66$ xx

(n = 12)

schismer. Ett annat innehåll i strukturen skulle troligen ge en annan korrelation, men dessa resultaten ger stöd åt vår strävan att medvetet bearbeta konflikter i laget.

Faktor V, Negativitet, korrelerar negativt med de tre skalorna "Stämning", "Laget" och "Tränare" vilket kan tolkas som att denna faktor uttrycker något negativt i allmänhet. Detta stärker vår tolkning av faktorn. För skalan "Tränare" finner vi den högsta korrelationen med faktor V, Negativitet. Den negativa korrelationen skulle betyda att tränare mäter något som inte är negativitet utan positivitet. Vi finner också att skalan "Tränare" något samvarierar med skalan "Laget". Denna korrelation är inte signifikant men visar en viss tendens. Det betyder att laget bedömes till viss del likartat med tränaren. Intressant är att bedömningen av tränaren inte samvarierar nämnvärt med bedömningen av stämningen i laget. Man tycker alltså i detta fallet att tränaren inte har så mycket att göra med stämningen i laget. Detta kan tolkas som man menar att tränaren inte har påverkat stämningen i laget, vilket stöder vår idé att vi kunde ha försökt påverka stämningen i laget mycket mera än vad vi gjorde.

Analysen av korrelationsmatrisen stöder skalornas tillämpbarhet och meningsfullhet eftersom vi kan finna flera samvariationer som verkar meningsfulla och intressanta.

ANALYS AV MATCHRESULTATEN

Förutom de skalor vi konstruerat och de observationer vi gjort är matchresultaten intressanta och värda en analys. I detta avsnittet ska vi också något beröra deltagandet på träningar och träningsläger.

18 spelare har en eller flera gånger deltagit i A-lagets matcher. Förutom dessa har det vid en eller flera träningar deltagit ytterligare 13 spelare. Av dessa 13 har 6 varit med på träningar mer än 10 gånger. Totalt har alltså 31 damer deltagit i truppens träningar eller på träningsläger. En spelare som var med på lagets första träningsläger, och då var sjuk, återkom sedan inte till träningarna. Ett par deltog sporadiskt eftersom de inte hann för studier och ytterligare några tillkom mycket sent på säsongen. Vad vi vet är det ingen som slutade i laget på grund av att man inte trivdes eller inte platsade i laget eller lagen. Utifrån denna redovisning kan man säga att det psykosociala arbetet varit lyckat. Det är inte helt vanligt att nya spelare tillkommer till ett lag, spelare som inte varit med från

början eller värvats dit, utan endast kommer på träningar för att det är roligt eller för att man vill ha motion.

I tabell 11 presenteras målgörare och matchresultat för hela säsongen. Som tidigare nämnts har 18 spelare deltagit i seriespel och kvalmatcher. Av dessa har 11 spelare deltagit i 14 eller flera matcher. Detta innebär att det varit ganska klart vilka som skulle vara med på matcherna. Laget har en relativt stor och fast stomme. Flera av spelarna har endast av skador hindrats att delta och bli uttagna till match. Från gruppsynpunkt kan man konstatera att gruppen kunde känna sig trygg vad avser uttagning till match. Det kan innebära både fördelar och nackdelar. Fördelarna är att man kan ladda inför en match i lugn och ro och att de interna konflikterna som berör avundsjuke kring uttagning till matcher kan komma i fråga. Nackdelarna är att det finns för lite konkurrens till de platser som finns. Antingen är man inne i laget eller är man utanför. Endast stora framgångar i Farmarlaget eller skador i A-laget kan ändra på situationen. Det kan leda till att de som platsar i laget inte behöver anstränga sig så mycket utan kan vara säkra på sin plats. I ett lag med denna struktur kan man tänka sig att ganska små förändringar rör om ordentligt i laget eftersom man är ovan vid förändringar. Eventuella förändringar ifrågasättes och leder till långa diskussioner. Man får en överkänslighet för förändringar. Denna överkänslighet tycks bekräftas av den utveckling som vi tidigare beskrivit. De incidenter som vi förmedlat är, åtminstone så här på avstånd, ganska bagatellartade. Vi tycker att detta är ett intressant sätt att se på laget som social struktur, där strukturen blir ganska styrande på lagets klimat. Diskussioner och fynd som stöder detta kan man hämta dels från gruppforskningen, dels från familjeterapi-forskningen (se t ex Minuchin 1978).

I fig 4 redovisas grafiskt sambandet mellan antalet gjorda mål under säsongen och antalet spelade matcher. Här finns en signifikant positiv korrelation vilket betyder, att ju flera matcher man spelat ju flera mål har man gjort. Detta är ju naturligt och kan tyckas självklart men behöver inte vara så. I ett lag där en eller två spelare gör alla målen skulle man inte finna denna höga positiva korrelation.

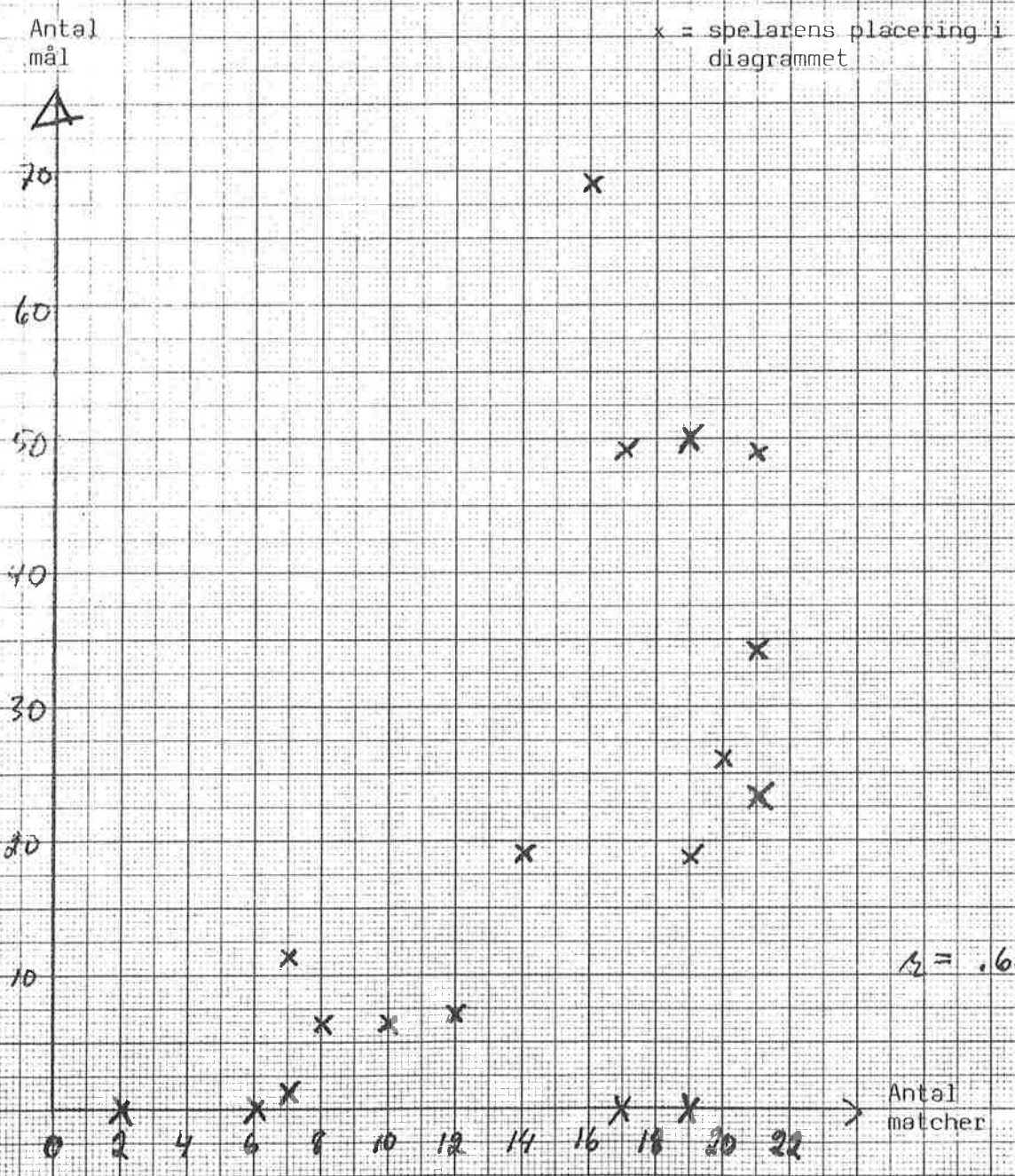
Det betyder att lagets spelstil inte bygger på en eller två spelares målskytte utan att det är flera som kan och gör mål i matcherna. Man kan säga att man utnyttjar laget som helhet och inte bara vissa spelare. Vi tror att detta är en grundförutsättning för ett bra psykosocialt klimat i ett lag. Av de spelare som varit med i minst 14 matcher har gjorts minst 19 mål (målvakterna frånräknade). Fördelningen av mål får betraktas som rela-

TABELL 11: MATCHRESULTAT OCH FÖRDELNING AV MÅLGÖRARE UNDER
SÄSONGEN 1983--1984

Datum	Resultat	S P E L A R E S																			
		18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1		
2/10	13-13	-	-	-	-	-	-	0	0	1	0	1	1	2	0	2	0	6	0	Eslöv-Lugi	
9/10	25-10	-	-	-	-	-	0	0	1	3	4	2	6	-	0	3	1	5	0	Lugi-H 78	
16/10	10-20	-	-	-	0	0	5	-	-	0	0	3	2	-	4	2	0	4	0	Dalhemsbilagan-Lugi	
23/10	22-21	-	-	-	0	0	4	-	-	-	0	4	3	1	0	0	1	9	0	Lugi-Korsbacka	
30/10	8-12	-	-	-	0	0	-	-	0	2	1	2	1	-	0	1	0	5	0	Borrby-Lugi	
4/11	19-13	-	-	-	3	0	2	-	-	2	1	-	0	2	0	0	2	7	0	Lugi-Skurup	
12/11	11-16	-	-	-	3	0	2	-	-	-	2	2	2	2	2	0	1	-	0	Pandora-Lugi	
27/11	27-14	-	-	-	3	0	2	-	-	2	1	0	1	1	5	1	-	11	0	Lugi-Mörtrum	
8/12	14-24	-	-	-	-	0	2	-	2	0	3	-	-	1	5	7	0	4	0	Mörtrum-Lugi	
15/ 1	15-15	-	-	-	-	0	2	-	1	1	0	1	0	2	-	1	1	6	0	Lugi-Pandora	
19/ 1	13-10	-	-	-	-	0	0	-	1	0	1	2	3	-	1	0	-	2	0	Skurup-Lugi	
29/ 1	16-15	-	-	1	4	0	3	-	0	-	1	3	2	-	2	0	-	-	0	Lugi-Borrby	
4/ 2	12-14	-	-	0	-	0	6	-	0	-	1	4	1	-	2	0	-	0	0	Korsbacka-Lugi	
12/ 2	21- 6	-	-	3	-	0	4	-	1	-	0	2	3	-	4	0	-	4	0	Lugi-Dalhemsbilagan	
26/ 2	7-23	-	1	0	0	0	7	-	-	6	1	3	4	-	-	1	-	-	0	H 78-Lugi	
7/ 3	15-19	0	-	0	1	-	2	-	-	6	3	2	0	-	1	0	-	-	0	Lugi-Eslöv	
12/ 3	12-12	0	0	-	2	0	2	-	-	5	0	1	0	-	1	1	0	-	-	Lugi-IFK Malmö	
15/ 3	16-19	0	0	-	0	0	3	-	-	6	0	4	1	-	2	2	-	1	-	Drott-Lugi	
19/ 3	14-11	0	0	-	1	0	0	-	1	2	-	1	1	-	2	2	-	1	-	Sävsjö-Lugi	
23/ 3	9- 8	0	0	1	1	0	-	-	0	2	-	3	1	-	0	0	-	1	-	Lugi-Sävsjö	
25/ 3	15-17	0	0	0	1	0	2	-	0	5	-	5	2	-	0	-	-	0	-	Lugi-Drott	
29/3	17-16	-	0	1	-	0	2	-	-	6	0	4	0	-	0	0	-	3	0	IFK Malmö-Lugi	
																					Totalt
																					0
																					69
																					6
																					23
																					26
																					11
																					34
																					49
																					19
																					49
																					34
																					11
																					26
																					23
																					6
																					69
																					6
																					23
																					26
																					11
																					34
																					49
																					19
																					49
																					34
																					11
																					26
																					23
																					6
																					69
																					6
																					23
																					26
																					11
																					34
																					49
																					19
																					49
																					34
																					11
																					26
																					23
																					6
																					69
																					6
																					23
																					26
																					11
																					34
																					49
																					19
																					49
																					34
																					11
																					26
																					23
																					6
																					69
																					6
																					23
																					26
																					11
																					34
																					49
																					19
																					49
																					34
																					11
																					26
																					23
																					6
																					69
																					6
																					23
																					26
																					11
																					34
																					49
																					19
																					49
																					34
																					11
																					26
																					23
																					6
																					69
																					6
																					23
																					26
																					11

Fig 4. Grafisk presentation av förhållandet mellan antalet gjorda mål och deltagandet i antal matcher.

tivt jämn i jämförelse med andra undersökningar (Apitzsch 1972). Möjligheten att göra mål påverkas av flera faktorer. Vi har nämnt lagets spelstil och gruppklimat, men det är ju också viktigt att man inte bara är uppsatt på laguppställningen utan också får visa sig på planen samt vilken roll man har i speluppläggningsen. Tiden man faktiskt spelat var någonstans på själva planen har vi inte tagit hänsyn till i vår framställning. Inte heller till vilken roll man hade i spelet eller vilken position man spelade på. Analysen får därför betraktas som ytlig men ändå intressant och tyder på att speluppläggningsen stött det psykosociala arbetet med laget.

TANKAR KRING SOCIOMETRISKA UNDERSÖKNINGEN

I samband med den första intervjuundersökningen vi gjorde under våren 1983 genomfördes också en sociometrisk undersökning (se bilaga 11). Utan att detaljerat redovisa resultaten från denna kan vi redovisa några intressanta fynd. Undersökningen visar att två av damerna är något isolerade i jämförelse med de övriga. Vi kan konstatera att det kring dessa två damer inte sällan uppstod konflikter och diverse strul. I flera situationer som förleder större diskussioner i gruppen är dessa delaktiga. Deras relativt utanförstående position gör att de kanske är extra känsliga för gruppens klimat och snabbt känner att något är på gång. Då känner de sig extra hotade, eftersom de redan har en utsatt position i gruppen. Det är intressant att en så enkel metod som sociogram kan vara så prediktivt. Det finns olika skäl till att dessa damer är lite utanför laget som helhet. Vi har emellertid inte berört detta under de diskussioner vi haft.

Vi har helt medvetet valt att inte ta upp dessa frågor till diskussion. Inte så att vi inte hade kunskap, utan att vi inte vågade beröra dessa frågor för att inte röra om för mycket i laget med risk att det splittrades totalt. Egentligen är det en oerhört viktig punkt som med stor sannolikhet gäller psykologisk tillämpning inom idrotten i stort. Inom andra områden hade det varit självklart för oss att dessa frågor, på ett eller annat sätt, berörts eller bearbetats, men här går vi förbi allvarliga incidenter och grupp-splittrande händelser som om de inte finns. Trots att vi har gruppdynamiska kunskaper tycks det vara så att vi inte riktigt litar på dem i denna nya kontext. Utifrån dessa erfarenheter har vi stor förståelse för att idrotten har svårigheter att integrera mera psykologiska metoder inom sina respektive grenar. Man ska ju också ha i minnet att man inte har någon omfattande forskning inom vårt område.

SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

En tillbakablick på de målsättningar vi hade med projektet ger vid handen att vi i princip nått de mål vi tänkt oss.

Idrottsligt får man betrakta säsongen som en framgång, eftersom laget vann serien och klarade sig med hedern i behåll i kvalet, trots att man inte lyckades gå upp till den högre serien. Damlagets placering i serien är den bästa någonsin. Detta resultat måste betraktas som bra och att målet rent idrottsligt mer än väl har uppnåtts.

Då det gäller de psykosociala delarna kan man däremot diskutera resultaten.

Projektet hade som titel "Idrott och psykosocialt arbete" och man undrar då vilken som är den psykosociala sidan av arbetet.

Psykosocialt arbetssätt innebär att:

- arbeta med specifik och begränsad målsättning
- arbeta med fokus på livssituationen
- arbeta med den sociala kontexten
- flexibilitet i form och metodval
- sträva mot öppenhet
- arbeta utifrån ett flerdimensionellt teorival

(Hessle 1982)

Liknande definitioner av psykosocialt arbetssätt finner vi på andra håll (Lennér-Axelsson, Thylefors 1982). Dessa punkter stämmer med våra idéer och hur vi har arbetat.

Vi har tidigare redogjort för de aktionsforskningsprinciper vi försökt följa. Denna forskningsstrategi har varit adekvat utifrån den målsättning vi haft - att kontinuerligt påverka lagets gruppklimat. Genom observationer och olika mätningar har vi kunnat följa och dokumentera utvecklingen och påverkat laget i den riktning som vi trott vara konstruktiv. Däremot har damerna deltagit alltför lite i den fortlöpande diskussionen om de resultat vi kommit fram till. Detta har med säkerhet flera olika orsaker. Denna studie kan betraktas som en pilotundersökning där hela uppläggningsen är ny och oprövad inom idrotten. De resultat som framkom efterhand var ibland svårtydda, men framför allt var vi osäkra på hur mycket vi kunde lita på

dem och grunda våra interventioner på dem. Detta fick till följd att vi var allt för försiktiga i de interventioner vi gjorde. Ibland lät vi bli att göra något trots att det fanns klara indikationer på att något borde göras. Detta är intressant eftersom det är en allmän kunskap som man har inom andra organisationer, om man som konsult blir alltför indragen i skeendet, att man inte handlar när man borde. Troligen blev vi också drabbade av detta. Vi blev för upptagna av själva handbollsspelet och koncentrerade oss inte på gruppen och hur den fungerade. Man kan också säga att vi inte helt utlitade på våra hypoteser att det fanns ett samband mellan handbollsspelet och gruppklimatet, dels på grund av att forskningen var för preliminär, dels för att vi blev alltför engagerade i själva spelet. En annan anledning till att vi inte lyckades genomföra mera gruppdynamisk verksamhet var att förankringen i laget troligen var för lös. Vi hade behövt motivera vår existens mera, så att våra eventuella insatser hade varit mera önskade och att man verkligen hade velat att vi skulle ta itu med de svårigheter som dök upp. Damerna var med i laget för att spela handboll och inte för att syssla med gruppverksamhet som en viktig del i lagbyggandet. Förhoppningsvis kan denna studie bidra till en attitydförändring inom idrotten, vilket skulle underlätta för kommande studier.

Hur kunde vi gjort? Redan från början kunde vi krävt större utrymme för gruppdynamiska delen genom att förklara dess betydelse och varför vi skulle syssla med den som en del i träningen. Vi skulle också kunnat schemalagt träffar där detta skulle varit huvudinnehållet. Det är samma erfarenhet som man har från andra områden, att grupper tenderar att inte diskutera interna problem om man inte särskilt planerar denna del av arbetet.

En annan sak som vi kunde ha gjort var att oftare strukturera det gruppdynamiska arbetet. Vid de tillfällen vi på förhand hade gjort upp en struktur så genomförde vi denna ganska smärtfritt - med bra resultat. En del i denna struktur var att göra upp en arbetsfördelning mellan oss som höll i projektet. Stundom var det så att vi inte visste vem av oss som skulle göra vad. Detta var svårigheter som vi borde tagit itu med internt i teamet innan vi gick till mötena. Detta talar för en annan viktig del i projektet nämligen att arbeta med gruppen ledare på samma sätt som vi i vår tur arbetade med laget som grupp. Vi tror att denna sak teamutveckling skulle varit positiv i många ledarteam inom idrotten.

En bakgrund till svårigheterna att genomföra gruppdynamiskt arbete inom idrotten kan vara att man, trots att det här handlar om en lag-sport, är individualistiskt elitistiskt inriktad. Det är den enskilde spelarens prestation som är den viktiga och inte lagets totala som galler.

Tränarens personliga inställning till idrott är betydelsefull. Konsekvensen av detta blir att man borde utbilda tränare i mycket högre utsträckning än nu i olika grupp-dynamiska moment samt ge tränare möjlighet att bearbeta sin personliga inställning till idrotten. I vårt projekt har vi haft fullt stöd av tränaren, vilket vi tror är en grundförutsättning för ett framgångsrikt arbete med laget som grupp.

En av målsättningarna var att vi skulle konstruera olika instrument för att dokumentera och mäta lagets förändringar både idrottsligt och socialt. För detta ändamål utnyttjade vi fyra olika skalor varav tre nykonstruerades. Skalanalyserna gav ett tillfredsställande resultat, vilket betyder att vi kunde utnyttja våra mätinstrument. Det finns flera tecken på att de instrument vi använt oss av mäter viktiga förändringar i gruppens klimat och stämning, t ex positiv korrelation mellan förväntade skalor och faktorer, skalornas upp- och nedgång överensstämmer med våra egna observationer.

Utifrån skalan "Klimatet" och den faktoranalys som ligger till grund för dess användning skulle man utan vidare kunna förutse att laget var på nedgång, och att det fanns stor risk att de skulle förlora den viktiga match som man senare mycket riktigt förlorade.

Flera av de faktorer som framkom vid faktoranalysen pekar på att något särskilt var i görningen i laget. Sålunda tycks klimatet i laget vid denna förlustmatch kännetecknas av hög splittring och konflikthämning, samt att solidariteten i laget är låg. Relativt sett är det första gången splittringen är högre än solidariteten. Redan vid den föregående mätningen hade framför allt konflikthämningen stigit kraftigt och kan kanske ses som förmedlande negativa saker som ska hända i laget. En hög konflikthämning leder till att man har svårt att tala med varandra av rädsla för att konflikter ska uppstå. Eftersom man inte kan fritt diskutera eller ha synpunkter på varandra eller varandras insatser ökar splittringen och negativiteten och solidariteten minskar. Denna studie kan endast betraktas som en förundersökning, men resultatet är intressant och skulle kunna peka på en möjlighet att förutsäga när lag är på nedåtgående och vad man skulle kunna göra åt det utifrån gruppsynpunkt.

De insatser vi gjorde hade avsedd effekt. Denna effekt är speciellt märkbar vid mätningen den 29/5 1983 och den 19/3 1984. Gemensamt för planeringen av de insatser som föregick dessa mätningar var att de var de bäst planerade och konsekvent genomförda mötena vi hade.

Resultaten från skalorna "Stämning", "Laget" och "Tränare" är likartade med den tidigare beskrivna skalan. Som skalor tycks de fungera ganska bra utifrån den Dp-analys som gjorts. Profilerna överensstämmer ganska väl med varandra med några undantag. Således bedömdes tränaren speciellt positivt då laget inte fungerade speciellt bra. Torsdagsmötena har troligen haft en positiv inverkan på relationen mellan tränaren och laget. Man vill inte skylla lagets funktion på tränaren, man ser inte tränaren som negativ, och att kontrasten blir tydligare då laget är i kris. Även skalorna "Stämning" och "Laget" visar på positiva förändringar efter de insatser vi gjorde. Sammanfattningsvis tycker vi att man kan konstatera att de skalor vi konstruerat är tillfredsställande och mäter relevanta förändringar i lagets förändringar avseende gruppklimat m m, vilket också stöds av analysen av korrelationsmatrisen i tabell 10.

I målsättningen talar vi om att ett mål är att utveckla metoder för att effektivt leda ett lag, s k coaching. Vi ser arbetet utifrån gruppdynamiska principer som en bra utgångspunkt för detta ledarskap. I detta projekt har vi koncentrerat oss på ledarens roll i det gruppdynamiska arbetet och inte på tränarens personliga hållning i laget. Att vi inte koncentrerat oss på denna sistnämnda del beror på att vi var alltför nära tränaren och därför skulle haft svårt att "neutralt" närma oss detta problemområde. Vi tror däremot att de metoder vi utnyttjat, både för dokumentation och påverkan av laget, väl lämpar sig även för denna analys.

I studien har vi försökt att peka på en rad olika faktorer som påverkar stämningen i ett lag, alltifrån föreningens bakgrundsorganisation till de enskilda spelarna. Hur utvecklingen i ett lag blir beror på många faktorer, varför det är viktigt att ha en helhetssyn om man vill försöka påverka stämningen i laget så att denna kan bidra till goda idrottsresultat och trevlig samvaro.

Denna helhetssyn har inte ännu genomsyrat lagidrotterna, troligen beroende på att man har en alltför individualistisk människosyn, där den enskilde idrottsutövarens prestationer framhävs framför lagprestationerna. Denna inställning förstärks ofta av massmedier. Vi har funnit att t o m Idrottens Forskningsråd prioriterar fysiologisk och individualistisk forskning.

Vi menar att detta projekt om inte bevisar så åtminstone pekar på gruppens betydelse och att arbete med gruppen är lika viktigt som de enskilda spelarnas insatser. Projektet har visat att det lönar sig att lägga ner arbete på gruppdynamisk utveckling av laget. Att överföra kunskaper från organisationsut-

veckling, gruppdynamik och gruppterapi är både meningsfullt och möjligt, vilket denna studie visar. Gruppdynamiskt arbetssätt förutsätter emellertid att man följer ett idrottslag under en längre tid och inte blir inkopplad endast vid ett akut krisläge. Vi menar att det är önskvärt, och kanske t o m nödvändigt, att förena elitidrott och psykosocialt arbetssätt. Att betona ett lags psykosociala välbefinnande borde vara lika naturligt som att betona kondition och teknik.

Vi uttrycker ofta kritiska synpunkter på vårt projekt och de insatser vi gjorde. Vi tycker det är viktigt att ha en kritisk inställning och att den ibland saknas till förmån för diverse bortförklaringar. Som helhet bedömer vi projektet som lyckat och de insatser vi gjorde utgör sannolikt en god grund för lagets fortsatta utveckling.

Vi är övertygade om att de dokumentationsmetoder och det arbetssätt vi använt oss av kan vara till nytta för flera lag än det vi studerat.

- French, W L
Bell, C H
Organization Development
Prentice-Hall, London, 1973
- Fuoss, D E
Troppmann, R J
Effective Coaching. A Psychological Approach
John Wiley & Sons, New York, 1981
- Gustavsson, G
Blom, K A
Den vinröda tråden
Lund, 1984
- Hansson, K
Aktionsforskning som forskningsstrategi
Meddelanden från socialhögskolan 1984:3
Lunds universitet, 1984
- Hare, P
Handbook of Small Groups Research
Free Press, New York, 1962
- Haslebo, G M m fl
Magt og påvirkning i systemer
Reitzel, Köpenhamn 1973
- Heep, K
Gruppteori för socialarbetare
Alma, W&W, Stockholm 1975
- Hessle, S
Att arbeta med människor
AWE/Gebbers, Stockholm 1982
- Homans, G C
The Human Group
Harcourt Brace, New York, 1950
- Idrottens Forskningsråd
Forskningsrapport Nr 4, 6, 89
- Israel, J
Self-Evaluations in Groups
ACTA Sociologica 1958
- Johnstad, T
Det sociale samspillet
Universitetsforlaget, Oslo 1979
- Kerlinger, F N
Foundations of Behavioral Research
Holt Rinehart & Winston, New York, 1967
- Klein, M m fl
Group Composition, Group Structure and
Group Effectiveness. Sport, Culture and
Society. Loy m fl
Macmillan Company, New York, 1970
- Lankton, S
Practical Magic
Meta Publications, Cupertino 1980
- Lennér-Axelsson, B
Psykosocialt behandlingsarbete
N&K, Malmö 1982
- Likert, R
A teknik for the measurement of attitudes
Archives of Psychology Nr 140, 1932
- Lipschütz, D
Samspel i grupp
Alma, W&W, Stockholm 1976
- Minuchin, S m fl
Psychosomatic families
Harvard, London, 1978
- Moreno, J L m fl
Time as a Quantitative Index of Inter-
personal Relations
Sociometry 1940

- Morrison, D F Multivariate statistical methods
Mc Graw-Hill Kogakusha, Tokyo, 1976
- Moxnes, P Ängest och arbetsmiljö
Natur och Kultur, Lund 1981
- Newcomb, T M Attitude Development as a Function of
Reference Groups: The Bennington Study 1:
Readings in Social Psychology, New York
1958
- Nunnally, J Psychometric Theory
Mc Graw-Hill, New York, 1967
- Osgood, C E m fl The Measurement of Meaning
Urbana III, University of Illinois Press
1957
- Osgood, C E Studies on the generality of affective
meaning systems
Amer psychologist, 1962, 17
- Railo, W Tränings- och tävlingspsykologi
Riksidrottsförbundets utbildningssektion
- Richter, H E Solidaritet
Nordstedts, Stockholm, 1975
- Rogers, C Människor i grupp
W&W, Stockholm, 1974
- Rohlin, (ed) Organisationsutveckling
Gleerups, Lund, 1974
- Rohlin, L (ed) Ledarutveckling, organisationsutveckling
genom ledarutbildning
Gleerups, Lund, 1974
- Saretsky, T Active Techniques and Group Psychotherapy
Aronson, New York, 1977
- Schein, E Organisationspsykologi
W&W, Stockholm, 1970
- Sevelius, B Idrott -80 och verkligheten
Idrottsforskaren Nr 1-82
- Shapiro, J L Methods of Group Psychotherapy and
Encounter
Peacock, 1978
- Sjölund, A Gruppsykologi
Raben & Sjögren, Stockholm, 1968
- Stockfelt, T Idrottspsykologi
Bonniers, Stockholm, 1970
- Swedner, H Sociologisk metod
Liber, Lund, 1978
- Uneståhl, L (red) Hypnos - i teori och praktik
Veje, Örebro, 1982

- Wyckoff, H
Solving Problems Together
Grove Press, New York, 1980
- Yalom, I D
The Theory and Practice of Group
Psychotherapy
New York, Basic Books, 1975
- Zäll, I
Du platsar inte - tyvärr
Liber förlag, Lund, 1982

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan
EO/KH/PD/LK

Datum .....
Lag/grupp .....
Namn .....

Hur tycker du klimatet - stämningen och samspelet i laget/gruppen är?

Stryk under de ord som Du tycker bäst beskriver laget/gruppen?

BEHAGLIGT	AVVAKTANDE	HÄNSYNSFULLT
ORDNAT	SPLITTRAT	PASSIVT
BRA	OKAMRATLIGT	SLUTET
IRRITERAT	BARNSLIGT	TOLERANT
VUXET	NATURLIGT	SLÖTT
VILJELÖST	HÖGTIDLIGT	MISSNÖJT
FÖRVIRRAT	ENGAGERAT	ONATURLIGT
ÄNGSLIGT	FÖRNUFTIGT	KLANDRANDE
KAMRATLIGT	LYCKLIGT	KRITISKT
VÄNLIGT	TUNGT	VARMT
SJÄLVSTÄNDIGT	OROLIGT	TRYGGT
NEDSTÄMT	STARKT	LÄTT
VILT	JÄKTAT	ARBETSAMT
NERVÖST	DÅLIGT	SAKLIGT
INTIMT	EXPLOSIVT	LEKFULLT
KALLT	MENINGSFULLT	HÄRT
STABILT	OSÄKERT	HARMONISKT
MENINGSLÖST	INSTABILT	SOLIDARISKT
MISSLYCKAT	RÖRIGT	LIVLIGT
SÄKERT	AKTIVT	LUGNT
KÄNSLIGT	TRYCKT	KÄRLEKSFULLT
BERÖMMANDE	OBEHAGLIGT	TILLÅTANDE
FÖRSIKTIGT	ÖPPET	HINDRANDE
MOGET	HÄNSYNSLÖST	LÄTTSAMT
VIKTIGT	LIKGILTIGT	MISSTÄNKSAMT
SPONTANT	INTOLERANT	PERSONLIGT
ÖDMJUKT	OKÄNSLIGT	SPÄNT
MJUKT	KONSTLAT	
AGGRESSIVT	OPERSONLIGT	

Tänker Du på några andra ord som Du tycker skulle beskriva laget/gruppen kan Du skriva dem här:

.....
.....
.....

Datum _____

Lag/grupp _____

Namn _____

Hur tycker Du stämningen (klimatet, atmosfären o dyl) i laget/gruppen är?
Sätt ett kryss där Du tycker stämningen är enligt Din bedömning!

Exempel: VACKER / / / X / / / / / / / / / FUL

BEHAGLIGT	/ / / / / / / / / /	OBEHAGLIGT
VARMT	/ / / / / / / / / /	KALLT
INTOLERANT	/ / / / / / / / / /	TOLERANT
BRA	/ / / / / / / / / /	DÅLIGT
KLANDRANDE	/ / / / / / / / / /	BERÖMMANDE
NEDAT	/ / / / / / / / / /	UPPAT
VÄNLIGT	/ / / / / / / / / /	AGGRESSIVT
HÄNSYNSFULLT	/ / / / / / / / / /	HÄNSYNSLÖST
OKAMRATLIGT	/ / / / / / / / / /	KAMRATLIGT
OFÖRSTÄENDE	/ / / / / / / / / /	FÖRSTÄENDE
GLAD	/ / / / / / / / / /	LEDSEN
LUGN	/ / / / / / / / / /	OROLIG
LIKGILTIG	/ / / / / / / / / /	ENGAGERAD
OTRYGG	/ / / / / / / / / /	TRYGG
ÖPPEN	/ / / / / / / / / /	SLUTEN
STABIL	/ / / / / / / / / /	INSTABIL
TRÄKIG	/ / / / / / / / / /	RÖLIGT
MILD	/ / / / / / / / / /	STRÄNG
DEMOKRATISK	/ / / / / / / / / /	DIKTATORISK
TRYCKT	/ / / / / / / / / /	LÄTT

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan
KH/PD/LK

Datum _____

Lag/grupp _____

Namn _____

Hur upplever Du laget? Sätt ett kryss där DU tycker

Exempel: VACKERT / / / x / / / / / / / / FULT

VÄLTRÄNAT	/ / / / / / / / / /	OTRÄNAT
SNABBT	/ / / / / / / / / /	LÅNGSAMT
OTEKNISKT	/ / / / / / / / / /	TEKNISKT
PSYKISKT SVAGT	/ / / / / / / / / /	PSYKISKT STARKT
VILJESTARKT	/ / / / / / / / / /	VILJESVAGT
SAMMANHÄLLET	/ / / / / / / / / /	SPLITTRAT
ORUTINERAT	/ / / / / / / / / /	RUTINERAT
BOLLOSÄKERT	/ / / / / / / / / /	BOLLSÄKERT
BRA	/ / / / / / / / / /	DÄLIGT
SAMSPELT	/ / / / / / / / / /	ICKE SAMSPELT
OTAKTISKT	/ / / / / / / / / /	TAKTISKT
FÖRSVARSTARKT	/ / / / / / / / / /	FÖRSVARSSVAGT
ANFALLSTARKT	/ / / / / / / / / /	ANFALLSSVAGT
AKTIVT	/ / / / / / / / / /	PASSIVT

ROTERAD FAKTORMATRIS

(M=173)

ITEM	FAKTORER				
	I	II	III	IV	V
Lek fullt	.65	0	0	0	0
Kärleksfullt	.65	0	0	0	0
Tryggt	.63	0	0	0	0
Livligt	.61	0	0	0	0
Varmt	.61	0	0	0	0
Mjukt	.61	0	0	0	0
Öppet	.61	0	-.26	0	0
Spontant	.61	0	0	0	0
Harmoniskt	.60	0	0	0	0
Intimt	.59	0	0	0	0
Behagligt	.58	0	0	0	0
Vänligt	.54	0	0	0	0
Naturligt	.52	0	0	.26	0
Solidariskt	.51	0	0	0	0
Berömmande	.51	0	0	0	0
Bra	.50	-.29	0	.26	0
Splittrat	0	.72	0	0	0
Jäktat	0	.67	0	0	0
Förvirrat	0	.64	0	0	0
Missnöjt	0	.63	0	0	.28
Nedstämt	0	.58	0	0	0
Instabilt	0	.59	0	0	0
Rörigt	0	.52	0	0	0
Avvaktande	-.26	0	.65	0	0
Försiktigt	0	0	.61	.30	-.29
Tryckt	0	0	.57	0	0
Spänt	0	.26	.55	0	0
Förnuftigt	0	0	0	.67	0
Sakligt	0	0	0	.58	0
Ordnat	0	0	0	.52	0
Klandrande	0	0	0	0	.66
Kritiskt	0	0	0	0	.55
Osäkert	0	.28	.42	0	0
Självständigt	.34	0	0	0	0
Aggressivt	0	0	.28	0	.36
Aktivt	.49	0	0	0	.41
Engagerat	.44	0	0	0	0
Ängsligt	0	0	.33	0	0
Konstlat	0	0	.43	0	.29
Opersonligt	0	0	.37	.45	0
Hänsynsfullt	.32	0	0	.38	0
Tolerant	.44	0	0	0	0
Slött	0	0	0	0	.31
Kamratligt	.49	0	-.33	0	0
Moget	.43	0	0	.40	0
Meningsfullt	.43	-.36	0	0	0
Vuxet	.31	0	0	.30	0
Känsligt	0	0	.48	-.26	0
Lätt	.47	0	0	0	0
Arbetsamt	0	.37	0	0	0
VP	8.64	4.71	3.44	2.95	2.64

Matrisen har arrangerats så att kolumnerna uppträder i fallande ordning med avseende på variansen som förklarats av faktorn. Raderna har korrigerats så att för varje faktor som uppträder har ITEM med laddningar större än .50 placerats först. Laddningar mindre än .25 har ersatts med 0.

REDOVISNING AV DP-ANALYSER FÖR SKALAN
 "STÄMNINGEN"

ITEM	HANDBOLL			HANDBOLL+ DIV GRUPPER		
	N=26	< 25%	> 25%	N=84	< 25%	> 25%
	Md	Md	Dp	Md	Md	Dp
Behagligt - Obehagligt	3	6	3	3	7	4
Varmt - Kallt	3	6	3	3	7	4
Intolerant - Tolerant	2	6	4	4	7	3
Bra - Dåligt	3	7	4	3	7	4
Klandrande - Berömande	2	6	4	3	7	4
Nedåt - Uppåt	2	7	5	3	7	4
Vänligt - Aggressivt	3	6	3	3	7	4
Hänsynfullt - Hänsynslöst	3	6	3	4	7	3
Okamratligt - Kamratligt	3	7	4	4	7	3
Oförstående - Förstående	3	6	3	3	7	4
Glad - Ledsen	3	6	3	3	7	4
Lugn - Orolig	3	5	2	4	7	3
Likgiltig - Engagerad	3	6	3	3	7	4
Otrygg - Trygg	3	6	3	3	7	4
Öppen - Sluten	3	6	3	3	7	4
Stabil - Instabil	2	5	3	3	7	4
Tråkig - Roligt	3	6	3	3	7	4
Mild - Sträng	3	6	3	4	7	3
Demokratisk - Diktatorisk	5	7	2	4	7	3
Tryckt - Lätt	2	6	4	4	7	3
	N=5	N=5		N=21	N=21	

REDOVISNING AV DP-ANALYS AV SKALAN
"LAGET"

ITEM	HANDBOLL		Md	DP
	N=26 < 25% N=5	N=5 > 25% N=5		
Vältränat	- Otränat	3	6	3
Snabbt	- Långsamt	3	6	3
Otekniskt	- Tekniskt	4	6	2
Psykiskt svagt	- Psykiskt starkt	3	5	2
Viljestarkt	- Viljesvagt	2	6	4
Sammanhållet	- Splittrat	3	6	3
Orutinerat	- Rutinerat	5	6	1
Bollosäkert	- Bollosäkert	4	6	2
Bra	- Dåligt	4	6	2
Samspelt	- Icke samspelt	2	7	5
Otaktiskt	- Taktiskt	3	6	3
Försvarsstarkt	- Försvarssvagt	4	6	2
Anfallsstarkt	- Anfallssvagt	2	5	3
Aktivt	- Passivt	3	6	3

REDOVISNING AV DP-ANALYS AV SKALAN
"TRÄNARE"

ITEM	HANDBOLL		Md	Dp
	N=26 < 25% N=5	> 25% N=5		
Personligt - Opersonlig	4	6	6	2
Tillåtande - Hindrande	4	6	6	2
Berömande - Klandrande	4	6	6	2
Förstående - Oförstående	4	6	6	2
Svag - Stark	5	6	6	1
Dålig - Bra	4	6	6	2
Öppen - Sluten	5	7	7	2
Demokratisk - Diktatorisk	4	6	6	2
Effektiv - Ineffektiv	4	5	5	6
Orättvis - Rättvis	4	6	6	2
Stödjande - Icke stödjande	4	6	6	2
Allvarlig - Lekfull	5	6	6	1
Känslig - Okänslig	4	5	5	1
Kunnig - Okunnig	5	6	6	1
Otaktisk - Taktisk	4	5	5	1
Kamratlig - Okamratlig	5	7	7	2
Aktiverande - Passiviserande	4	6	6	2
Otrevlig - Trevlig	6	7	7	1
Intressant - Tråkig	5	6	6	1
Snäll - Elak	6	7	7	1
Oärlig - Ärlig	6	7	7	1

Intervjumall som förberedelse till träningslägret maj 1983.

1. Historien

Hur länge har Du spelat i laget?

Hur har laget varit under denna tid? Problem, glädjeämnen mm.

Vad har Du främst saknat under denna tid?

2. Nuläget

Hur trivs Du i laget just nu?

Har det skett någon förändring efter att de senaste planerna diskuterats?

Hur tycker Du laget fungerar nu? Vad är bra - vad är dåligt.

3. Framtiden

Hur tror Du laget kommer att fungera i framtiden?

Vad skulle Du vilja ha ut av laget för att Du ska trivas?

Hur vill Du att träningen ska läggas upp vad gäller t.ex. samarbete, uppvärmning, träningspassens innehåll, taktikgenomgång inför match, uppladdning inför match, matchuppföljning mm?

Vad tror Du laget behöver för resurser för att fungera bra i fortsättningen?

Vad har Du för synpunkter på ditt fortsatta deltagande i laget?

Hur vill Du att din tränare ska vara för att passa Dig?

Vad vill Du ska ske på träningslägret i maj?

Övriga synpunkter...

Sammanställning av intervjusvar ur LUGI:s damlagstrupp.

Intervjuerna gjordes under tiden den 4/5-19/5-83. I denna sammanställning har vi koncentrerat oss på svar rörande:

1. Hur tycker du träningen ska vara upplagd?
2. Hur vill du göra uppvärmningen?
3. Hur vill du ha matchförberedelserna?(uppladdning, taktikgenomgång)
4. Hur vill du att tränaren ska vara under matcher?
5. Hur vill du ha matchuppföljning?
6. Hur ska en tränare vara för att passa dig?
7. Önskemål inför träningslägret i maj.

Sammanställningen består av direkta citat som är hämtade från samtliga intervjuer. (totalt ⁷⁴ 22)

1. Hur tycker du träningen ska vara upplagd?

Träningsstiderna är bra. Det är bra. Har varit roligt.
Bra träningar, roliga träningar. Individuell träning.
Träna genombrott och kontrningar. 3 ggr för mycket per vecka.
Tränarna är bra. Dom är genomtänkta och ger någonting.
Tycker det är jättebra. Man får ta ut sig, bra, kul.
Träningen är bra som den är. Tycker det är bra när det är lite hårt, känner att man gjort något. Vill ha styrka och kondition.
Har varit okey. Vill träna målvaktsträning. Bra diciplin.
Träna mer genombrott och kontrningar. Varierande. Mycket med laget tillsammans. Spelmönster, individuellt, genombrott, skott.
Vet jag faktiskt inte. Bra som den är. Det måste bli mera träning. Roligare med skotträning. Matchträning. Målvaktsträning då dom andra har passningsträning. Vill träna kantskott. Jag vill att tränaren ska vara med, kan inte koncentrera mig annars. Tränaren ska se vad jag gör. Samspel med uteförsvaret. Mycket styrketräning och löpning. Inte så mycket boll nu. Mycket kantskott så man får in dom riktigt. Träna vikskott ett par timmar, men det är kanske teorier. Passningar behöver man ju alltid.
Träna rullningar. Kantspelarna får vara mera aktiva. Inspringningar. Lite frikastuppställningar. Individuell träning. Bryta ner spelet i mindre moment och träna detaljer. Satsa på individen. Teknik är det som saknas. Kantskott, finter och även försvarsspel. Hela biten behöver tränas. Träna sexorna med målvakt. Träna andra positioner t.ex. punktmarkeringar, fiska. Inte bra om man skiftar positioner för mycket. Vill lära mig skjuta, har aldrig lärt mig det. Vill ha någon som ser vad jag gör för fel. Skulle behöva träna mer kondition. Skott, lära mig skjuta rätt. Försvarstaktik. Lära oss system, luckor, chanser- blir roligare spel då. Röd tråd genom alla träningar. Träna mycket anfall. Tränaren ska lägga upp träningen. Laget kan ge förslag. Varietion. Passningar. Alla ska vara aktiva. Målvakt vill ju ha mycket skott. Viktigt att tränaren förklarar innebörden i övningarna- syfte. Tränaren skall också lyssna till oss. Varierat. Träna smspelet mellan 6 och 9-metersspelarna. Bra att träningen är planerad över så lång tid. Varierande. Kanske svårt för Pelle att hålla i så här många. Bra att lagledaren hjälper till. Ska finnas kommunikation mellan tränaren och spelarna.

2. Hur vill du göra uppvärmningen?

Är bra. Mycket spring är bra. Inte många som har bra kondition. Springa och lattja. Bollövningar. Nu har Pelle börjat med bollar, innan sprang vi bara. Dom är bra som dom är. Bra med stretching. Både löpning och med boll. Pelle har jättebra träningar och uppvärmningar. Till matcher vill jag värma upp själv. Men som nu till träningen är det inte helt fel med bollövningar. Bara man får tänja lite. Bra med gemensam uppvärmning. Inför match vill jag ha individuell uppvärmning. Vi har kört stretching och mig har det hjälpt mycket. Bra med individuell uppvärmning som vi haft. Bra med egen uppvärmning, men man vet inte när man är riktigt varm. Bra som det är just nu. Bra som vi kör - löpträning individuellt. Bra som den är och hård. Sköter vi själva. Bra som det är. Bra som det är. Bra som det är. Bollar, blir roligare. Någon som leder den.

3. Hur vill du ha matchförberedelserna? (uppladdning, taktikgenomgång)

Personligen tycker jag det är rätt trvligt att t.ex. före en viktig match träffas och vara tillsammans en timma på klubblokalen. Diskutera det andra laget. Snacka igenom det före matchen. Ta en fika. Jag vill inte att hela truppen samlas. Bättre att göra det själv. Man kan prata lite innan uppvärmningen, och samlas innan och tar då matchupställningen. Vet inte. Prata innan matchen hur vi ska göra. Vem ska spela var och så. Precis innan matchen. Träffas en stund på hemmamatch utan handboll. Taktik på klubben. Peptalking. Att man samlas lite innan är rätt skönt, stressar av. Man kan gå igenom matchen lite allmänt. Diskutera hur laget vi möter spelar, vilka spelare som är farliga. Träffas lite innan. Jag vill ladda länge före en match, helst för mig själv med musik. Jag är inte beroende av en gemensam uppladdning. Om man spelar hemma tycker jag det är rätt skönt att träffas innan i klubblokalen och ta en kopp kaffe och slappna av lite, gå igenom matchen då. Bortamatcher är det viktigt att vara ute i god tid. Gärna träffas innan och snacka. Bra med uppladdning. Bra som vi har haft det. Beror på vem vi ska möta. Bra med information om hur spelare skjuter. Uppladdning kunde kanske vara något. Kan vara bra ibland. Bra att ta det lugnt. Det är viktigt med taktikgenomgång. Uppladdning behövs men är väldigt svårt. Inte många som kan. Avslappning bra. Behövs väl alltid. kan nog behövas. Ja man måste vara riktigt tänd inför en match. Får tränaren avgöra. Viktigt att samlas 40-50 min. och prata igenom sina platser. Prata om system. Inget kaffedrickande. Trissa upp varandra. Inte bra att veta för mycket om motståndarna.

4. Hur vill du att tränaren ska vara under matcher?

Styrning från bänken rätt skönt. Konkreta order, inte bara "spela handboll". Konstruktiv kritik det viktiga. Gärna kritik, det får man lära sig att ta. Jag vill ha en lagledare som man hör är med i spelet som sitter och skriker. Hålla sig lugn inför domaren. Ska säga till vad som är rätt och fel. Ganska bestämd, ge klara direktiv. Tränaren ska hålla rätt mycket i det - kanske inte för mycket. Han ska skrika på oss hela tiden. Inte skälla ut en. Tycker han ska skrika ganska mycket, inte skälla. Ska ju säga vad som är fel. Byta ut en om man inte satsar. Ska inte skrika för mycket, då kan man få agg till tränaren. Säg till ordentligt. Han ska vara med i spelet. Kunna säga vilka fel man gör under en match. Inte för mycket skrik. Ta en till bänken. Blir irriterad om han skriker. Teppa och vara positiv. Under match får han inte vara för kritisk - negativ.

5. Hur vill du ha matchuppföljning.

Eftersnack efter en förlust är ganska jobbigt, men jag tycker inte man ska sticka - men jag gör det gärna. Jag tycker nog man ska analysera en match efteråt för att se vilka fel laget gjort. Man behöver inte peka ut enskilda personer - utan laget. Efteråt gå igenom matchen vid en fika, om vad som varit bra och dåligt. Video skulle vara bra. Prata om matchen om vad som ska bättras på. Beror på vilket lag man möter. Bra om vi pratar igenom matcherna. Om man förlorat kan man träffas efter och snacka igenom matchen. Samlas på klubblokalen och snacka. Har det varit en bedrövelse kan man prata om det. Har det varit bra behövs det inte. Tycker vi ska snacka om hur matchen varit. Prata igenom matchen i omklädningsrummet, vad som var bra och dåligt. Viktigt. Ska man göra. Prata även i halvlek. Video bra. Bra att veta vad man gör för fel. Vad dom andra tycker man gjort för fel. Video bra. Det är bra. Behövs. Videon bra. Kan vara bra att höra sina fel. Svårt att under matchen veta vad man gör för fel. Vet inte. Kritik ska man ha under matchen. Kalla in en vid sidan. Inte bara berömma.

6. Hur ska en tränare vara för att passa dig?

Kunnig, man måste tro på en tränare. Någon form av auktoritet. Han måste vara duktig, kunskapsmässigt. Veta vad han pratar om. Skall kunna vidarbefodra vad han kan. Ärlig, i ett damlag är det ju mycket snack, så det är viktigt att säga samma sak till alla. Hålla isär handboll och privatliv. Hård men rättvis. Så har jag lagt upp det och det får man acceptera. Man ska kunna säga till honom att du har fel och att han ska acceptera det lika väl som vi ska acceptera att han säger till. Jag tål det mesta. Han ska inte behöva ta särskild hänsyn. Lite vänlighet då och då piggar upp. Tycker inte om när man berömmar mig när jag inte är värd det, jag vill ha beröm då jag är värd det. Jag tycker det är bättre dom är för hårda än för slappa. Jag måste ha diciplin när jag tränar annars bryr jag mig inte ett dugg om det. Bra om dom skäller när man gör fel. Kunna ge kritik som man fattar, inte bara att det var bra eller dåligt utan hur man skulle gjort. Gärna positiva saker också. Måste kunna säga till. Det ska vara tyst på träningen. Man märker om tränaren satsar och om han verkligen vill något. Han ska vara en tränare som man ska kunna prata med, ha roligt med när man är ute och reser. Inte bara planen som gäller, även utanför. Bra att få stöd. Uppmuntra, inte bara kritik. Förstående. Skall vara hård men förstående. Lyssna. Nu tycker jag det är lagom, men man ska också kunna prata och ha kul, inte bara handbollsmässigt. Som kompis. Som Pelle är bra. Han kräver inte så mycket nu i början. Svårt. Det är inget fel på Pelle. Skall säga till om det är något fel. Duktig. Kunna handboll. Vara positiv, sträng och hålla ordning på de som flamsar. Gärna vara med själv inte bara stå vid kanten. Kunna skämta emellanåt. Visa. Skapa förtroende. Han ska få impulser från gruppen. Räckta till åt alla. Raka rör - ärlighet. Ska kunna mycket handboll. Ska kunna lära ut. Föra respekt med sig. Ha diciplin på laget. Inte sträng så man inte har någon kontakt med honom. Ska kunna prata med honom utanför handbollen också. Skall säga till när man gör fel. Tjata på mig. Snäll och trevlig utanför planen. Vara hård. Diciplin. Kamratlig. Inge respekt. Vara lite psykolog. Under match får han inte vara för kritisk. Han ska inte vara ouppnålig. Man ska känna sig värderad som människa. Inte för snäll. Som Finn och Uffe. Kompis på plan och utanför.

7. Önskemål inför träningslägret.

Lära känna varandra på positivt och trevligt sätt. Vara tillsammans - lite lekar och sånt. Målvaktsträning. Mycket träning. Gärna match. Inget förslag. Lära oss bli samspelta, damlaget och FA. Träna nu som vi tränar här. Vet inte om jag skall med. Lära känna varandra bättre i laget. Gå ut och äta. Bara vi inte får springa för mycket. Skulle varit bra om all fick gemenskap. Bli samspelta. Kan inte följa med. Två träningspass om dagen. Diskutera vad man har gjort, vad det var bra för. Förde system vidare så de blev inövade. Bli för oss själva lite. Spela någon match. Träning och lite samkväm. Träning som i vanliga fall, lite fritid. Kunna gå ut på stan. Spela en match, för att få ihop ett lag. En annan form av umgänge. Lära sig ta hänsyn. Jätteroligt. Träna och ha roligt. Vara ute. Diskutera framtiden. Lära känna varandra. Lära känna varandra. Träna ordentligt. Spela en match. Lära känna varandra.

Skriv ner två punkter som du tycker är viktiga och som du vill diskuteras på lägret. Det behöver nödvändigtvis inte gälla något som finns i denna sammanställning, utan kan gälla vad som helst.

Namn _____

Lag _____

Datum _____

Vilka 2 tjejer skulle Du helst vilja
dela rum med på träningslägret i maj?

_____
_____

Vem i truppen umgås Du mest med på fritiden?

_____
_____
_____

Vem skulle Du vilja ha som lagkapten i laget?

_____

Vem skulle Du vilja representera laget i
spelarrådet? (3 personer)

_____
_____
_____

Vilka 2 tjejer i truppen skulle Du helst
inte vilja dela rum med på lägret i maj?

_____
_____

I serien MEDDELANDEN FRÅN SOCIALHÖGSKOLAN har tidigare utkommit:

- 1981:1 FOSTERBARNSVÅRD OCH EKONOMI av Peter Westlund
- 1981:2 EN ALKOHOLENKÄT - OCH VAD SEN DÅ? EN MODELL FÖR ALKOHOLUNDERVISNING I EN SJÄTTE KLASS av Inger Farm och Peter Andersson
- 1981:3 PSYKOLOGIN I SOCIALT ARBETE: EN PEDAGOGISK DISKUSSION av Eric Olsson och Christer Lindgren
- 1982:1 VAD BÖR EN KURATOR KUNNA? av Karin Stenberg och Britta Stråhlén
- 1982:2 L V M BAKGRUND OCH KONSEKVENSER av Peter Ludwig och Peter Westlund
- 1982:3 INSYN - ETT FÖRSÖK TILL INSYN I ARBETSMILJÖN PÅ EN SOCIALFÖRVALTNING EN INTERVJUUNDERSÖKNING av Pia Bivered, Kjell Hansson, Margot Knutsson och P-O Nordin
- 1983:1 AVGIFTER PÅ SOCIALA TJÄNSTER - principer och problematik av Per Gunnar Edebalk och Jan Petersson
- 1983:2 EN INDELNING AV RÄTTEN - hjälpmedel vid inläsning av juridiska översiktskurser av Lars Pelin
- 1983:3 OM SOCIALA OMRÅDESBESKRIVNINGAR av Verner Denvall, Tapio Salonen och Claes Zachrisson
- 1983:4 DE MANLIGA FOLKPENSIONÄRERNA I ESLÖV - Arbete, inkomst och levnadsförhållanden 1945 - 1977. Del I Förhållandena 1977 av Åke Elmér
- 1983:5 PSYKOLOGISKA FÖRKLARINGSMODELLER I SOCIALT ARBETE av Alf Ronnby
- 1983:6 FACKFÖRBUNDENS SJUKKASSEBILDANDE. EN STUDIE I FACKLIG SJÄLVHJÄLP 1886 - 1910 av Per Gunnar Edebalk
- 1984:1 DE MANLIGA FOLKPENSIONÄRERNA I ESLÖV - Arbete, inkomst och levnadsförhållanden 1945 - 1977. Del II Utvecklingen 1945 - 1977 av Åke Elmér
- 1984:2 FRÅGETEKNIK FÖR KVALITATIVA INTERVJUER - En sammanställning av Hans-Edvard Roos
- 1984:3 AKTIONSFORSKNING SOM FORSKNINGSSTRATEGI av Kjell Hansson
- 1984:4 FÖRÄNDRINGSPROCESSER INOM GRUPPER OCH ORGANISATIONER I PSYKOLOGISK OCH SOCIALPSYKOLOGISK BELYSNING av Eric Olsson
- 1984:5 ROLLSPEL - TILLÄMPNING OCH ANALYS av Kjell Hansson

Exemplar kan rekvireras hos Socialhögskolans expedition, adress se framsidan